

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Kakor ste se učili, je od Boga vse, kar je na svetu... Vse je od njega, le neumnost ne. Kar storimo zoper neumnost, je storjeno po njegovi volji, ki je vsegaveden in ki je pamet na svet poslal... Veliko pa jih je tudi v naši deželi, veliko in preveč, ki bi jim ne pomagalo, če bi Bog poslal nadnje vseh četrto velikih ter dvanajstero malih prerokov... Tisoč jih je in sedemdesetkrat sedemkrat tisoč, ki so tako ponižali svojo pamet, da jemlje vbojajme od nespameti! Svoje spoznanje, božji dar, so prodali za dobro južino, prvenstvo za leto!

(HLAPCI)

IVAN CANKAR

LETNIK XXXIII. — VOLUME XXXIII. FEB.-MAREC 1982-PUBLISHED MONTHLY BY: SLOVENIAN NATIONAL FEDERATION OF CANADA, 646 EUCLID AVE., TORONTO, ONT., CANADA, M6G 2T5 ŠTEV. 2&3. — No. 2&3.

Naročnina:

Z zvišanjem poštne z novim letom 1982. za skoraj 100% smo primorani, čeprav neradi, zvišati letno naročnino na \$12.- (to je \$1.- za posamezni mesečni izvod). Vsem, ki so plačali do danes že prejšnjo vsoto (\$10.-) bomo list redno dostavljali. Vseled podražitvi tisku, prosimo za vzostobno naročnikov ter apeliramo na vse Slovence in Slovenke s prošnjo za podporo v Tiskovni sklad S.D.: Vsem, ki nas redno podpirajo, naša prisrčna zahvala!

Opomba: V januarški številki S.D. je tiskovni škrat povzročil napako na drugi strani lista, kjer je bila navedena naročnina \$6.- na leto, — izpred 3 let! Oprostite!

Uprava S.D.

SLOVENSKA ZASTAVA

Bela... Modra... Rdeča

Pomen barv, ki sestavljajo slovensko narodno-zgodovinsko zastavo:

- bela barva... pomeni zvestobo slovenskim narodnim vrednotam, spoštovanje družine, ljubezen in spoštovanje do slovenskega naroda;

Kaj torej je slovenska zastava in kaj nam pomeni?

Slovenska narodno-zgodovinska zastava: bela, modra, rdeča, brez rdeče peterokrake komunistične zvezde, je zunanji, viden, trajen, in neoziraje se na morebitne

- modra barva... predstavlja svetovni vojni, na žalost samo za kratek čas, ponosno zaplapolala že v svobodni Sloveniji. Toliko o naši narodno-zgodovinski, pristni slovenski zastavi, ki jo priznajo vsi zavedni Slovenci v matični domovini Slovenije, v zamejstvu in zdomstvu. Na žalost in veliko nesrečo pa imamo danes Slovenci dve zastavi: ena bela, modra, rdeča,

imenovana tudi, kakor sem že poudaril, narodno-zgodovinska, zato pristno slovenska; druga, po slovenskemu narodu sovražnih silah oktroirana zastava, danes uradna, sedanje komunistične republike Slovenije, sicer prav tako bela, modra, rdeča, vendar oskrunjena s komunistično peterokrako rdečo zvezdo.

Kaj vse se je dogajalo in se še dogaja pod vihranjem oskrunjene slovenske zastave?

V kratkem kronološkem pregledu najvažnejših dogodkov bomo našli odgovor. Zamejstvo protislovenskega delovanja sedanjih komunističnih oblastnikov segajo že v predvojna leta druge svetovne vojne. S podpisom prijateljske pogodbe med nacistično Nemčijo in Sovjetsko zvezo, katero sta podpisala Ribbentrop in Molotov 1939. leta, se je protislovenska komunistična delavnost očitno povečala in sistematično poostri. Od takrat naprej so slovenski komunisti - prav tako tudi vse komunistične stranke po svetu! - odkrito sodelovali s Hitlerjevo Nemčijo.

Ob načrtovanem napadu na kraljevino Jugoslavijo 6. aprila 1941. leta so slovenski komunisti z letaki in dejanji sabotirali in slabili odpor proti Hitlerjevim hordam, načrtno širili med vojaštvom in civilnim prebivalstvom malodušje, poveljevali nacistično Nemčijo, blatili in napadali pa zapadne demokratične zaveznike. Po nacističnem napadu na Sovjetsko zvezo 22. junija 1941. leta, so slovenski komunisti z rdečo peterokrako zvezdo oskrunjejo slovensko zastavo začeli med trpečim slovenskim narodom še z vsiljeno, po kominterni načrtno inscenirano, neosvobodilno komunistično revolucijo, v kateri so množično pobijali vidnejše Slovence z vseh področij slovenskega narodnega življenja, podirali križe, rušili kapelice in druga sveta znamenja ob križpotjih.

S komunistično neosvobodilno revolucijo je tesno povezana največja komunistična laž, namreč, da so se borili za združitev in osvoboditev slovenske zemlje. Mnogi so jim sicer verjeli in se jim pridružili. Vsak pošten Slovenec je za osvoboditev slovenske zemlje in narodno svobodo. Na žalost se ni niti eno, niti drugo uresničilo. Z narodnimi osvobodilnimi gesli so slovenski komunisti podlo varali slovenski narod in prikrivali svoje diabolne cilje: ustvariti zmedo, preplah; priti na oblast in s terorjem vsiliti slovenskemu narodu komunizem! Iskrene slovenske borbe, ki so se jim v dobri veri pridružili, so kruto prevarali in jih za plačilo po končani vojni še snovno in duhovno zaslužili. Mnoge pa, ki so odkrito poudarjali slovenske narodne pravice, so hladnokrvno odstranili in pobili.

Po končani drugi svetovni vojni je komunistična strahovlada v Sloveniji ob vihranju oskrunjene slovenske zastave v Kočevskem Rogu in drugih krajih, poklala 13.000 slovenskih domobrancev, resničnih borcev za slovensko svobodo in neodvisnost. V nekaj tednih so pomorili skorajda celo mlado slovensko generacijo in s tem v nebo vpijčim dejanjem smrtno ranili slovenski narod. Pomorili so jih zato, ker so bili zavedni, verni Slovenci in protikomunisti!

Z istim sadizmom so se

komunisti vrgli tudi na stebel slovenskega naroda, slovenskega kmeta. Zakaj? V svobodnem slovenskem kmetu so videli svojega največjega sovražnika, nosilca izvirnih slovenskih demokratičnih osnov z ukoreninjenim političnim procesom in z vrojeno konstruktivno uporniško miselnostjo, ki so skozi vsa stoletja naše burne zgodovine branile in vsestransko utrjevale slovensko narodno rast. Kaznovali so ga z razlastitvijo njegove zemlje in tako nasilno prekinili njegovo tisoč let in čez staro navezanost na slovensko zemljo.

Sedanjim komunističnim oblastnikom ni prav nič za slovenski narod. Njim je le za oblast. Slovenski narod nima zanje nobenega pomena. Odkrito in javno izpovedovati slovenstvo in se navduševati za slovenske vrednote, delati za slovensko stvar, je danes v komunistični Sloveniji zločin in tiste, ki so to na ta ali oni način poskušali, so jih javno ožigosali, oblatili kot temne elemente, prenapeteže in pahnili v ječo.

Razkroj slovenske narodne zavesti pospešuje že vsa povojna leta načrtna, brezbožna, protinarodna komunistična vzgoja mladine.

Slovensko narodno propast je pokojni Edvard Kardelj napovedal že med slovenskemu narodu vsiljeno komunistično, neosvobodilno revolucijo, ki je dejal: "Nam gre le za to, da pridemo na oblast. Če pa Slovencev ne bo več, bomo druge naselili!" Njegova medrevolucijska, protislovenska napoved se danes v polni meri uresničuje.

Za zamejske Slovence v Italiji, Avstriji in Madžarski pa je Edvard Kardelj v svojem protislovenskem gnevu javno priporočal še tako imenovano raznarodovalno "politično fratelanco neposrednega sosedstva", z drugimi besedami povedano: pustiti Slovence v zamejstvu v nemilosti slovenskemu narodu nenaklonjenih, naravnost sovražnih sosedov in njihovim nestrpnim političnim strankam.

Uradno stališče slovenskih oblastnikov v komunistični republiki Slovenije je bilo in je še danes, da naj se zamejski Slovenci vključijo v obstoječe, slovenskemu narodu sovražne komunistične stranke.

Slovenija je danes samo še na papirju, zgolj administrativna enota, brez narodne vsebine, v kleščah komunističnega in srbskega imperializma. Načrtno jo naseljujejo s Srbi, Bosanci in drugimi južnjaki. Danes je v Sloveniji že nad dvestopetdeset tisoč tujecev in ne več kot sezonski delavci, gostje, pač pa že kot pravi gospodarji. V načrtu so že gradnje osnovnih, srednjih in visokih šol izdajanje časopisov, gradnja pravoslavne cerkve, muslimanskih mošej in vpeljati srbski jezik v zaenkrat še slovensko upravo. Za popravila slovenskih cerkva, zgodovinskih zgradb in spomenikov pa danes v

1. decembra lani je kanadski ministerski predsednik g. P.E.Trudeau sprejel v Ottavi v parlamentu predstavnike kanadske etnične tiskovne federacije. Predstavil je delegacijo minister za Večkulturnost g. Jim Fleming. Stojé od leve na desno: g. J. Fleming, -minister za Večkulturnost, kanadski ministerski predsednik g. P.E.Trudeau, predsednik kanadske etnične federacije g. Dr. Joseph Kirschbaum (Slovak), g. Roy Mah iz Vancouvera - direktor federacije (Kitajec) in tajnik federacije ter predsednik etnične tiskovne zveze za Ontario - naš urednik g. V. Mauko.

komunistični Sloveniji ni denarja.

Na Krasu je še vedno pripravljen a trenutno taktično odgodev velesrbski načrt o razlastitvi slovenske zemlje, kjer bodo z Italijani zgradili novo industrijsko kolonijo, naseljeno s Srbi in drugimi tujerodci, ki bo kot posebna administrativna enota podrejena Belgradu, to se pravi Srbom, na katere bo na veliko našo, slovensko škodo z lahkoto vplivala italijanska agresivnost.

Tej za slovenski narod porazni ugotovitvi slede nadaljnje usodne posledice, ki hromé slovensko narodno rast:

- povojna množična izselitev, stalna in sezonska,
- splošno gospodarsko obubožanje,
- pomanjkanje delavcev,
- skrajni materializem

Kaj pomeni z rdečo zvezdo omadeževana slovenska narodno-zgodovinska zastava?

Sedanja oskrunjena slovenska zastava, na kratko povzeto, pomeni:

1. diabolno teptanje in preziranje slovenskih vrednot, narodnih svetinj;
2. genocidno politiko, ki jo slovenski komunisti že od vsiljene komunistične neosvobodilne revolucije sem pa vse do danes načrtno izvajajo nad slovenskim narodom;
3. duhovno in snovno zaslužjenje slovenskega naroda;
4. popolna negacija slovenstva.

Težko je sprijazniti s tragičnim dejstvom, da slovenski narod propada, izumira. V narodno propast so ga pahnili slovenski komunistični oblastniki s svojo genocidno politiko.

Slovenski narod noče umreti...!

Slovenski narod je v preteklosti veliko trpel. Trpljenje ga je utrdilo. Prepričan sem, da bo slovenski narod preстал tudi sedanjo preizkušnjo in izšel iz nje izčiščen, narodno zaveden...

Z živo vero, s trdnim upanjem in neizmerno ljubeznijo do slovenskih vrednot bo mogoče zaustaviti propadanje slovenskega naroda.

S Krpanovo močjo se nam bo uresničila prošnja, ki jo tako pomembno izraža slovenska pesem: Slovenska zemlja: "Svet bi na dlani nesel v zavetje, cela bi stala naša posest!"

Slovenska neomadeževana

- Nemški časopis „Kanada Kurier“ med drugim poroča, da v Vzhodni Nemčiji pripravljajo profesionalce za prevzem del v Poljski, če bi se tam stvari še poslabšale. Neizvežbane poljske delavce pa bi poslali v sosedne komunistične države, da bi jih tam držali pod varno in gotovo „ideološko kontrolo“.
- V Vzhodni Nemčiji, - po istih poročilih, dajajo tudi nasvete, kaj storiti v slučaju atomskega napada. Naslov knjižice je „Pomagati in zaščititi“.
- Letonski časopis Latvija Amerika poroča da je lani v jeseni blizu poljske meje pri vežbah eksplozirala nuklearna podmornica in da je 43 preživelih mornarjev

— blazna potrošnja miselnost, ki se vsebinsko izraža v znanem reklu: carpe diem!

Načrtno slabljenje slovenskih življenjskih moči je nedavno zaskrbljeno priznal tudi slovenski cerkveni dostojanstvenik, ko je dejal: "Danes obstoja v Sloveniji velika nevarnost, da Slovenci kot narod popolnoma izginejo, izumremo!"

Vse tisto, kar je reševalo naš narod v preteklosti kot na primer: močna, dejavna vera, zdrava številna družina, zdrav kmečki rod, živa narodna zavest... je sedanja komunistična elita opljuvala, oslabila in zatrla. In prav s tem protinarodnim, genocidnim dejanjem so ga slovenski komunisti obsodili na počasno umiranje, smrt.

Luka Dolenjc

PRAVICE ČLOVEKA V JUGOSLAVIJI

Ameriško zunanje ministrstvo je v začetku februarja objavilo letno poročilo o položaju človekovih pravic po svetu.

"Jugoslavlani uživajo svobodo potovanja in imajo dostop do mnogih tujih publikacij in radijskih oddaj. Jugoslavija spoštuje svobodo izseljevanja in se prizadeva za kritje gospodarskih potreb državljanov", je — med drugim — rečeno v poglavju, ki se nanaša na Jugoslavijo. Poročilo ameriškega zunanjega ministrstva kongresu pa tudi navaja: "Istočasno, Zveza komunistov Jugoslavije vzdržuje monopol v politični oblasti in vlada naloge prečesne omejitve na področju svobode političnega izražanja. Vlada ne opusca kritike pokojnega predsednika Tita, Zveze komunistov, teorije socialističnega samo-upravljanja, politike neuvrčenosti, prav tako tudi ne izjav dvoma v politiko bratstva in edinstva. Poročilo dalje navaja, da ima Jugoslavija več sto političnih jetnikov, da pa oblasti — kot vse kaže — posvečajo vedno večjo pozornost vprašanju človekovih pravic. Mučenje ni dovoljeno in č prav so pogojji v jugoslovanskih zaporih strogi, vendar niso nečloveški. Jugoslavlani — na splošno — niso podvrženi samovoljnemu zapiranj in sodni procesi so običajno javni, razen kadar gre za državno varnost. Obtoženi imajo pravico do obrambe in jugoslovanski odvetniki dejansko branijo obtožene, čeprav vlada včasih izvaja pritisk na sodišča, posebej še v političnih slučajih. Pač pa je javno izražanje mišljenja političnih oporečnikov često zadušeno. In kadar vlada nastopa proti svojim kritikom, se poslužuje aretacij, sodnih procesov, denarnih kazni, opozoril, zapornih kazni ali kombinacije teh ukrepov. Poročilo ameriškega zunanjega ministrstva tudi omenja, da teroristična aktivnost določenih emigrantskih skupin vedno prizadeva jugoslovansko vlado ter da zaradi te aktivnosti gleda na politično miselnost in akcije disidentov v državi kot na propagando teh emigrantskih skupin. — Rečeno je tudi, da je vprašanje narodov in narodnosti še naprej eden glavnih problemov v Jugoslaviji. V preteklem letu je bilo več hrvatskih intelektualcev obsojenih na zaporne kazni in po nemirih v Kosovu je več kot 200 oseb sodišče poslalo v zapor do 15 let. Toda v tej zvezi poročilo poudarja, da je jugoslovanska vlada mnogo napravila za zavarovanje pravic narodov, ki sestavljajo državo. — v Jugoslaviji je moč brez težav najti tuje knjige, revije, časopise in filme, čeprav obstaja cenzura poedinih primerov tega tiska. In skupina slovenskih intelektualcev je dobila dovoljenje za izdajanje

novе revije za književost in kulturo, čeprav je to partijsko vodstvo kritiziralo. Podobna prošnja srbskih intelektualcev pa je bila odbita. — Poročilo ameriškega zunanjega ministrstva tudi pravi, da Jugoslavija v sodelovanju z Visokim Komisarijatom Združenih narodov nudi pomoč beguncem na poti v države tretjega sveta. Dalje, pravi, da je okoli 800 tisoč jugoslovanskih državljanov na delu v Zahodni Evropi ter pristavlja, da v Jugoslaviji ni ovir kar se tiče izseljevanja, povratkov in prenosa zaslužka domov.

Nekdaj dni po objavi poročila ameriškega zunanjega ministrstva pa je zasebna, mednarodna organizacija za človekove pravice AMNESTY INTERNATIONAL s sedežem v Londonu objavila svoje poročilo o položaju človekovih pravic po svetu, ki glede Jugoslavije ugotavlja, da se je zelo povečalo število oseb, ki so zaprte zato, ker so kritizirale uradno jugoslovansko politiko. V 50 strani dolgem poročilu je rečeno, da se je število političnih preganjanj, ki se je v letu 1980 skoraj podvojilo, od tedaj še zelo povečalo. Po demonstracijah na področju Pristine in Kosova — lansko leto — je bilo aretiranih nad 800 oseb albanškega porenka. Poročilo organizacije Amnesy International dalje pravi, da so v Jugoslaviji obsojeni mnogi politični jetniki na temelju nejasno definiranih zakonov, ki kaznujejo izražanje lastnega mnenja. Med tem ko je večina v zaporih le en ali dva meseca, pa so nekateri obsojeni na zelo visoke kazni, celo do 15 let.

Organizacija Amnesty International je lani adoptirala 65 jugoslovanskih političnih jetnikov kot jetnike prepričanja; kot so označeni tisti, ki so v zaporu zaradi nenasilnega izražanja svojega prepričanja. Organizacija preučuje še nadaljnjih 25 slučajev. Povprečna kazen teh je sedem in pol leta zopora.

V poročilu so dalje opisani jugoslovanski zakoni, po katerih so ljudje zaprti in opozarja, da so ti zakoni pogosto v nasprotju z obveznostmi, ki jih je prevzela Jugoslavija v mednarodnih sporazumih o človekovih pravicah.

Poročilo mednarodno ugledne organizacije za zaščito človekovih pravic po vsem svetu opisuje politične procese v Jugoslaviji, pri katerih so obrambni dokazi

neosvobodilno komunistično revolucijo, v kateri so množično pobijali vidnejše Slovence z vseh področij slovenskega narodnega življenja, podirali križe, rušili kapelice in druga sveta znamenja ob križpotjih.

S komunistično neosvobodilno revolucijo je tesno povezana največja komunistična laž, namreč, da so se borili za združitev in osvoboditev slovenske zemlje. Mnogi so jim sicer verjeli in se jim pridružili. Vsak pošten Slovenec je za osvoboditev slovenske zemlje in narodno svobodo. Na žalost se ni niti eno, niti drugo uresničilo. Z narodnimi osvobodilnimi gesli so slovenski komunisti podlo varali slovenski narod in prikrivali svoje diabolne cilje: ustvariti zmedo, preplah; priti na oblast in s terorjem vsiliti slovenskemu narodu komunizem! Iskrene slovenske borbe, ki so se jim v dobri veri pridružili, so kruto prevarali in jih za plačilo po končani vojni še snovno in duhovno zaslužili. Mnoge pa, ki so odkrito poudarjali slovenske narodne pravice, so hladnokrvno odstranili in pobili.

Po končani drugi svetovni vojni je komunistična strahovlada v Sloveniji ob vihranju oskrunjene slovenske zastave v Kočevskem Rogu in drugih krajih, poklala 13.000 slovenskih domobrancev, resničnih borcev za slovensko svobodo in neodvisnost. V nekaj tednih so pomorili skorajda celo mlado slovensko generacijo in s tem v nebo vpijčim dejanjem smrtno ranili slovenski narod. Pomorili so jih zato, ker so bili zavedni, verni Slovenci in protikomunisti!

Z istim sadizmom so se

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$12.00 per year
\$1.00 single issue.

Advertising 1 column x 1" \$4.20

MEMBER ETHNIC PRESS ASSOCIATION OF AMERICA

ETHNIC PRESS ASSOCIATION OF AMERICA

CEPF

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Ave., Toronto

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvaka v mesecu

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12.-, za Argentino 750.- pezov, za Brasilijo 180.- kruzetirov, za Anglijo 60.- šillingov, za Avstrijo 160 šillingov, za Avstralijo 10.- avstr. l., za Italijo in Trst 2400.- lir, za Francijo 1800.- frankov.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Cena za letalsko pošto po predhodnem dogovoru.

potrebnost in — zaupanje članstva. Glavni urad iste je na 646 Euclid Ave. v Torontu, Ont. M6G 2T5, tel: 532-4746 in pisarna v New Torontu na 731 Browns Line.

OP—

• 14. feb. 1982. je imela domobranska organizacija „Tabor“ v mali cerkveni dvorani v New Torontu pri cerkvi Brezmadežne s čudodelno svetinjo svoj redni občni zbor, ki ni imel volitev, ker je sedanji odbor bil lani ozvoljen za dobo dveh let! Zanimivim poročilom odbornikov in pododborov je sledila živahna debata, ki je pokazala v vsej širini potrebnost in pomembnost te organizacije, ki podpira pomoči potrebne iz časa revolucije (1941-1945). OP—

• DOM LIPA — Pred nami je nova delovna doba. Zanimanje za starejši rod zajema širše kroge tako, da je organizacija Združenih narodov oklicala leto 1982 za leto starejših. Vidimo, da v skrbi za naše starejše brate in sestre nismo edini. Znano je, da poleg pokrajinskih zavodov za starejše in onemogle obstoja v mestu Torontu že precej narodnostnih starostnih domov. In vsa znamenja kažejo, da se bo tem ustanovam kmalu pridružil slovenski starostni dom Lipa. Leto 1982 je za Dom Lipa čas velikih odločitev. V času tiskanja tega poročila je na občini Etobicoke v teku odobritev osnovne prošnje za gradbeno dovoljenje (rezoning). Prosimo Svetega Duha, da v telesno in duhovno korist naših rojakov, ki že sedaj čakajo za vstop v Dom Lipa, razsvetli z usmiljeno in dobrohotno mislijo srca vseh merodajnih občinskih svetovalcev in sosedov našega posestva na 52 Neilson Drive.

Anketa, ki jo je Pripravljalni odbor izvedel v decembru, je pokazala, da so načrti za Dom Lipa pravilni. V prvi stopnji bo pripravljen prostor za petdeset oseb, ki bo takoj zavzet. V rudarskih naselbinah severnega Ontarija živi mnogo starejših slovenskih vdov, ki žele pokojnega bivanja v domačem okolju v družbi torontskih rojakov, ki so v decembrski anketi izrazili željo po vstopu v Dom Lipa. Občni zbor 31. januarja '82 v cerkveni dvorani Brezmadežne je obiskalo le petdeset udeležencev — vzrok je bil zimski vihar —, ki so pazljivo sledili poročilom. Poleg odborev liste kandidatov ni bilo novih predlogov. Tako so bili za dveletno dobo izvoljeni Babič Lojze, Blatnik Albim, Čekuta Peter, Martičič Milan, Pollice-Ferkulj Marta, Svetina Lojzka.

• V drugi polovici januarja je v Clevelandu zadela možganska kap znanega profesorja zgodovine dr. Jožeta Felicianja. Od doma so ga pripeljali v bolnišnico St. Vincent v Clevelandu. Ker je možganska kap paralizirala vse telo, smatrajo zdravniki njegovo stanje za zelo resno, vendar pravijo, da se je njegovo stanje po tednu nekoliko izboljšalo, je pa še vedno silno resno. Dr. Felicianju, prijatelju in zavednemu Slovincu želimo čimprejšnjega in čim boljega okrevanja! (P-c)

• Kanadačani so začeli jesti vedno več zdoma - enako kot že preje prebivalci ZDA. L. 1969 so porabili 77.79% denarja, ki so ga izdali za hrano, v domačem gospodinjstvu, l. 1981 pa samo še 69.31%. Opazovalci so mnenja, da bo povečana draginja ta razvoj ustavila in da bodo ljudje zopet več kuhali doma.

• Kajenje je vedno dražji užitek za kadilce. Nekdo pa je izračunal, da imajo zgubo s kadilci tudi podjetja - \$4.789 na leto za vsakega kadilca.

• Novi izvršilni ravnatelj Mednarodne zadrzne zveze v Londonu je Andre E. Saengar. Po rodu je Švicar. Deloval je v 60 različnih državah za razne mednarodne organizacije in obvlada francoščino, angleščino, nemščino, špansščino in italijanščino. Pred nastopom nove službe je bil zastopnik Mednarodne zadrzne zveze pri Mednarodnem uradu dela ter uradu OZN v Ženevi. Prejšnji ravnatelj dr. S.K. Saxena je se naselil v Kanadi.

• Število družin, v katerih sta mož in žena zaposlena izven doma, je v ZDA naraslo od 39.3% vseh družin l. 1970 na 50.2% vseh družin l. 1980.

• V gradbeni sklad Doma Lipa: \$100 KZL župnije Brezmadežne \$50 (sedaj že pokojni) Jakob Mesec.

1981. je presegel vsoto 11,000,000 dolarjev.) in volitev odbornikov (odborniška doba je potekla g. I. Zakrajšku in g. J. Mesecu, članu kreditnega odbora g. J. Mihevcu in članu nadzornega odbora dr. F. Habjanu! Vsi so bili predloženi kot novi kandidati in bili ponovno izvoljeni na odprta odbojniška mesta!) ter izvoljenim čestitamo za izkazano zaupanje!

Iz poročila je tudi razvidno, da je posojilnica dala v letu 1981. skupno 114 posojil in sicer 78 osebnih in višini \$305,322.- in 36. hipoteknih v višini \$1,264,500.-, to je skupno \$1,569,322.- posojil. Sledile so slučajnosti in zaključek, ki se je razvil v prijateljski pogovor za pogrtnjenimi mizami polnih prijetnih okrepčil.

Iz celoletnega poslovanja Zadrge se vidi nje priljubljenost,

1981. je presegel vsoto 11,000,000 dolarjev.) in volitev odbornikov (odborniška doba je potekla g. I. Zakrajšku in g. J. Mesecu, članu kreditnega odbora g. J. Mihevcu in članu nadzornega odbora dr. F. Habjanu! Vsi so bili predloženi kot novi kandidati in bili ponovno izvoljeni na odprta odbojniška mesta!) ter izvoljenim čestitamo za izkazano zaupanje!

Ponosni smo, da smo Kanadačani

Narod s širokimi obzorji in neomejenimi možnostmi, zemlja napolnjena z obljubo — Kanada, ki jo ljubimo.

Ponosni smo da smo sodelavci v tej edinstveni konfederaciji, bogati na različnih kulturah, sedaj obnovljenih in skupnih povezavah. Naša nova ustava je še en poseben korak v gradnji svetlejših bodočnosti.

Government of the Province of Ontario
William G. Davis, Premier

Thomas L. Wells, Minister
Ministry of Intergovernmental Affairs

Še o Novi kanadski ustavi . . .

Minister za Večkulturnost, g. Jim Fleming sporoča, da bodo po novi konstituciji ohranjene vse večkulturnosti Kanade in da besedilo ni nič izpremenjeno ter se glasi:

Section 27 of the Charter of Rights and Freedoms reads:

"This Charter shall be interpreted in a manner consistent with the preservation and enhancement of the multicultural heritage of Canadians." . . .

Dalje: Section 15 of the Charter reads:

"(1) Every individual is equal before and under the law and has the right to the equal protection and equal benefit of the law without discrimination and, in particular, without discrimination based on race, national or ethnic origin, colour, religion, sex, age or mental or physical disability.

(2) Subsection (1) does not preclude any law, program or activity that has as its object the amelioration of conditions of disadvantaged individuals or groups including those that are disadvantaged because of race, national or ethnic origin, colour, religion, sex, age or mental or physical disability." . . .

This section of the Charter guarantees all Canadians of whatever ethnic background the same protection under the law. The section also allows governments the right to engage in "affirmative action" programs to help those Canadians who have been victims of discrimination.

Taken together, sections 15 and 27 establish in our country principles which should please all of us actively involved in promoting multiculturalism.

• Naše (= JUGOSLOVANSKE) GOSPODARKE IN DRUGE TEGOBE niso v prvi vrsti gospodarske, temveč predvsem psihološko-politične.

DELO, Ljubljana, 10. okt. 81/21.

• Po podatkih, ki upoštevajo 186 podjetij v ZDA so se dvignile plače v teh podjetjih od l. 1969 do 1980 (v stalnih dolarjih, kar izključuje inflacijo) za 4%, medtem ko so se zvišali posredni dobitki za 37.3%.

• 100% ljudi živi v industrijskih deželah, pa imajo 80% svetovnega bogastva ter porabljajo 86% energije.

Hvala vsem in tisočkrat Bog povrni!

A. Resnik

(Pripis uredništva: Pozivamo vse Slovence v Kanadi, da podpro „DOM-LIPA“ starostni dom Slovencev v Torontu!)

Cleveland Ohio, USA

• V drugi polovici januarja je v Clevelandu zadela možganska kap znanega profesorja zgodovine dr. Jožeta Felicianja. Od doma so ga pripeljali v bolnišnico St. Vincent v Clevelandu. Ker je možganska kap paralizirala vse telo, smatrajo zdravniki njegovo stanje za zelo resno, vendar pravijo, da se je njegovo stanje po tednu nekoliko izboljšalo, je pa še vedno silno resno. Dr. Felicianju, prijatelju in zavednemu Slovincu želimo čimprejšnjega in čim boljega okrevanja! (P-c)

• Kanadačani so začeli jesti vedno več zdoma - enako kot že preje prebivalci ZDA. L. 1969 so porabili 77.79% denarja, ki so ga izdali za hrano, v domačem gospodinjstvu, l. 1981 pa samo še 69.31%. Opazovalci so mnenja, da bo povečana draginja ta razvoj ustavila in da bodo ljudje zopet več kuhali doma.

• Kajenje je vedno dražji užitek za kadilce. Nekdo pa je izračunal, da imajo zgubo s kadilci tudi podjetja - \$4.789 na leto za vsakega kadilca.

• Novi izvršilni ravnatelj Mednarodne zadrzne zveze v Londonu je Andre E. Saengar. Po rodu je Švicar. Deloval je v 60 različnih državah za razne mednarodne organizacije in obvlada francoščino, angleščino, nemščino, špansščino in italijanščino. Pred nastopom nove službe je bil zastopnik Mednarodne zadrzne zveze pri Mednarodnem uradu dela ter uradu OZN v Ženevi. Prejšnji ravnatelj dr. S.K. Saxena je se naselil v Kanadi.

• Število družin, v katerih sta mož in žena zaposlena izven doma, je v ZDA naraslo od 39.3% vseh družin l. 1970 na 50.2% vseh družin l. 1980.

Novice

• Gonja proti katoliški Cerkvi NA HRVAŠKEM se je zaostrila. Celó „veliki stavec“ Bakarič je v pogovoru z nekim časopisom podsmehljivo pripomnil, da se sodišča njega dni, pred vojno, niso vedno držala predlogov državnih pravnikov, ker „so bila tedaj pač neodvisna“. Pri sedanjih procesih v Zagrebu in v Bosni je značilno, da branilcev sploh niso poslušali, čeprav so ti lahko v različnih primerih dokazali protislovja in samovoljno sestavo obtožbe.

FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG, Frankfurt, 30. nov. 81/6.

MEJNI PREHOD OTEŽKOČEN

Na mejnih prehodih iz Avstrije v Jugoslavijo so tokrat jugoslovanske carinske oblasti prvič uresničile določbe o deviznih omejitvah. Posledica tega je bil 10 kilometrski zastoj na avstrijski strani in do pet ur čakanja.

Pred nekaj časa je Jugoslavija odredila, da je vnaprej dovoljeno le še enkrat na leto vzeti s seboj 1500 dinarjev, kar je bilo prej dovoljeno pri vsakem prestopu meje. Avstrija je Jugoslavijo opozorila, da bi bilo to odredbo mogoče uresničevati le z veliko birokracijo, to bi pa lahko vplivalo na omejni promet in na dobro sosedstvo.

FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG, Frankfurt, 26. okt. 81/1.

Council of National Ethnocultural Organizations of Canada

425 Gloucester Street Ottawa, Ontario K1R 5E9 (613) 232-1681

Council Board of Directors met with the Minister at the opening of the National Conference. From left to right: Navir Parekh, Joseph Wong, Serge Radchuk, Peter Pavin, The Honourable Jim Fleming, Laureano Leone, Talivaldi Kronbergs, Chris Antoniou, George Imai, J. George Corn.

SAP ON TAP

Od 13. marca do 12. aprila bodo „točili“ javorjev sok („maple syrup season“) pri Bruce's Mill in v Kortright Centru za konservacijo. Odprto dnevno od 10. dopoldne do 4. popoldne. Moderni in indijanski način. Vabljeni. Pravtako in v večini „Konservations“ v Metro okolici tudi smučanje v naravi — seveda vse odvisno od vremena in snežnih razmer!

the metropolitan toronto and region conservation authority

Med Slovinci

ZBOGOM, DOMOBRANKA!

Poslovilni govor starešine D. S. P. B. — TABOR ARGENTINA, l. c. I. Korošca ob odprtem grobu pok. ge. KSENIJE RUPNIK dr. KOCIPROVE.

Ni se še usedla zemlja na pokopališču v Villogas, kamor smo položili Zinlo Rupnikovo, in zopet stojimo pred sveže odprtimi grobovi.

Kisa, Ti odhajaš! — Pomlad je prišla... in Ti odhajaš za vedno od nas...

Kakor da bi te nerodne ilovnate kepe prsti padale prav na srce, tako tesno nam je ob Tvojem odhodu. Ko premlinjam Tvojo življenjako povest, posebno zadnjih let, se mi zdijo uteljena podoba Domobranstva; z nadslovenskim pogumom, v njemu enakem trpljenju, s silno voljo do življenja in z velikim slovenskim srcem.

V vseh mogočih številnih boleznih teh dolgih let je bilo Tvoje življenje nenehna daritev trpljenja. Rezali so Te pri živem mesu in Ti vrtali kosti, kolkokrat se jim je zdelo; in Ti si vzdrljala. Trpljenje se je zagrizlo v Tebe, da Ti izpije poslednje kaplje krvi, toda ni Te strilo, kajti v teh že redkih kapljah je bilo zgornje toliko življenjske sile in ljubezni do vsega, kar je našega: do trpečnega naroda doma, do naše krvi, ki umira razmetana po tujem, do naše nekonečne borbe, od do Tvojih najžejših — brata ženjo z družino, sina Nika z družino in do Tvojega dobrega, zvestega Stanka, ki je s Teloj delil vso bolečino in, kadar je bilo najtežje, pogoltnil solzo, ki mu je silila v oči, da Ti je prihranil najhujše! —

Prebolela si težke zime Tvojih bolezni — junaško in brez tožbe — in po vsem tem vidno okrevala; že je šlo na bolje — — — Pa se je približala pomlad in z njo zahrten udar, ki ga nihče ni pričakoval. — — —

O Bog, kako skrivnostna so Tvoja pota! — Kisa, občudujem Tvoje junaštvo in se klanjam Tvojemu spominu — spominu velike slovenske žene, ki je kljub veličini in položaju ostala skromna v življenju in v smrti. Nisi prosila ne zdravila, ne blagostanja zase. Tvoje veliko srce je mislilo le na druge in ljubilo do zadnjega... ZATO NI MOGLO UMRETI!

Se prejšnji teden, že, ko si slutila, da odhajaš, si prosila: „Dobri Bog, pa naj bo ker Ti veš, če je prav tako; toda daj mi vsaj še pet dni srečja pri mojem dobrem možku... vsaj še pet dni pri mojem Stanku!“... In dobri Bog je čul Tvojo skromno, a silno — poslednjo željo. Dragi Kisa, dobojevala si, savor naših mrtvih bataljoni; prav kakor njih, je tudi Tebe pomlad poklicala v svoj ohjem.

Ker smo Te imeli radi, zares prisrčno radi, zato nam je tako hudo ob Tvoji ločitvi. Tvoja naša žalost se bo utopila v Tvoji srčici, ker vemo, da Ti je lepo, neizmerno lepo. Iz Tvojega angleškega smehljaja na splojnem mladostnem obrazu sem to bral.

Sedaj si pri Tvojih in naših dragih. Sedaj si spet v naročju pri Tvojem papanu — — —

Odpošij se, draga Kisa, v tuji zemlji, ki Ti je domača! In ko bodo preko kalne Srebrne reke zavele pomladne sapa, Ti bodo prinašale pozdrav iz Slovenije, ki si jo tako ljubila. —

ZBOGOM, DRAGA KISA!

ZBOGOM IN NA SVIDENJE, TI NAŠA DOMOBRANKA!

TORONTO

• Redni občni zbor Slovenske Hranilnice in Posojilnice J.E.Kreka za leto 1981. je bil 7. februarja 1982. ob lepi udeležbi članstva, kot vsako leto, ob drugi uri popoldne — v slovenski cerkveni dvorani na 609. Manning Ave. v Torontu.

Po redni registraciji članstva in pozdravu predsednika g. Ivana Zakrajška so po odobritvi prebranega zapisnika prejšnjega občnega zbora sledila poročila glavnega odbora, poročila blagajnika ter poročila kreditnega in nadzornega odbora.

Sledila je odobritev dividend (za poslovno dobo 1981. so razdelili po ključu: jan.-junij 11%, julij-sept. 12%, in okt.-dec. 13%, skupno \$949,477.92.- denarni promet v letu

1981. je presegel vsoto 11,000,000 dolarjev.) in volitev odbornikov (odborniška doba je potekla g. I. Zakrajšku in g. J. Mesecu, članu kreditnega odbora g. J. Mihevcu in članu nadzornega odbora dr. F. Habjanu! Vsi so bili predloženi kot novi kandidati in bili ponovno izvoljeni na odprta odbojniška mesta!) ter izvoljenim čestitamo za izkazano zaupanje!

Iz poročila je tudi razvidno, da je posojilnica dala v letu 1981. skupno 114 posojil in sicer 78 osebnih in višini \$305,322.- in 36. hipoteknih v višini \$1,264,500.-, to je skupno \$1,569,322.- posojil. Sledile so slučajnosti in zaključek, ki se je razvil v prijateljski pogovor za pogrtnjenimi mizami polnih prijetnih okrepčil.

Iz celoletnega poslovanja Zadrge se vidi nje priljubljenost,

SMRT DVEH ZASLUŽNIH SLOVENCEV

+ Prelat Franc Hrstelj

V Mariboru je po dolgi bolezni 20. decembra umrl stolni dekan, prelat Franc Hrstelj, eden najvidnejših in najvplivnejših štajerskih Slovencev v razdobju med prvo in drugo svetovno vojno.

Rodil se je leta 1884 v Zagorju ob Savi v kmečki družini, v kateri je bilo sedem otrok. Ko je končal osnovno šolo so ga starši poslali v škofove zavode v Sentvidu nad Ljubljano. Po končanem gimnazijskem in bogoslovnem študiju je bil posvečen za duhovnika leta 1917. Najprej je bil kaplan v Dobrni, nato pa v mariborski stolnici. V Mariboru vodilno posegel v versko, prosvetno in zlasti gospodarsko delo, v katerega je dal vse svoje talente in moči. Postal je urednik pri Katoliškem tiskarskem društvu in nato prevzel vodstvo Cirilove tiskarne sv. Cirila v Mariboru, ki jo je uspešno vodil vse do prihoda Nemcev. Pod Hrsteljevim ravnanjem je Cirilova tiskarna postala središče slovenskega tiska na Štajerskem.

Nemci so ga takoj po zasedbi Maribora 10. aprila 1941 aretirali in ga v posebnem jetniškem vagonu, prikljenjenega za verigami na rokah in nogah, odpeljali prek Gradca in Dunaja v taborišče Dachau. V spominih je prelat Hrstelj opisal, kako so ga živega vrgli v skupen grob, kako je med trupli jetnikov prišel do zavesti, se priprijal do vode in se tako rešil, ne da bi ga opazili. Po štiriletnem trpljenju v taborišču se je iz Dachau vrnil v Maribor, kjer je takoj skušal obnoviti Cirilovo tiskarno. Toda nova povojna oblast v Sloveniji ga je

aretirala in poslala v zapor. Ko je prišel iz zaporov, je moral omejiti svoje delo izključno na cerkveno področje. Najprej je odšel za duhovnega pomočnika k Sv. Marjeti ob Pesnici in kasneje v Maribor, kjer je 32 let opravljal službo rektorja cerkve Sv. Alojzija. Hkrati je 16 let opravljal še službo škofijskega arhivarja. Za svoje delo in sposobnosti je prejel vrsto cerkvenih odlikovanj in priznanj. Leta 1966 je postal stolni dekan in dve leti kasneje prelat.

Ravnatelj Hrstelj — kot je bil pred vojno splošno poznan — se je posebej posvetil življenju in delu škofa Slomška. Pred vojno je bil med začetniki prizadevanj za beatifikacijo škofa Slomška in organizator velikih Slomških dni v Mariboru. Po vojni je tudi svoje pisateljske sposobnosti posvetil Slomšku, s čimer se je uvrstil med najboljše poznavalce tega slovenskega prosvetitelja in svetniškega kandidata. Njemu gre v prvi vrsti zasluga, da je bilo vse zgodovinsko in dokumentarno gradivo o Slomšku med vojno skoraj na čudežen način rešeno in skrivaj ohranjeno v škofijskem dvorcu, ki so ga imeli zasedene Nemci.

Poleg njegovih izrednih sposobnosti je prelat Hrstelj odlikovala ljubezen do slovenske domovine in do slovenskega človeka. Kot ravnatelj Cirilove

tiskarne in član kulturnih in gospodarskih ustanov je skrbel tudi za številne slovenske študente, ki so ob njegovi podpori dosegli mesta vidnih verskih in kulturnih delavcev ter umetnikov.

Pogreb 22. decembra sta vodila mariborski škof dr. Franc Kramberger in ljubljanski škof dr. Stanko Lenič.

Franc Hrstelj je umrl v visoki starosti 87 let. Mlajši povojni Slovenci nimajo lastnih spominov na njegovo javno delo in dosežke v razdobju svobodnega gradnje slovenskega narodnega življenja med prvo in drugo svetovno vojno. To vrzel v kontinuiteti slovenskih rodov bi moral premostiti matični slovenski tisk. To pa se v primeru Franca Hrstelja ni zgodilo niti ob njegovi smrti. Po skoraj štiridesetih letih partijske samovlade je objektivno pisanje o predvojni Sloveniji še vedno onemogočeno tudi, ko gre za slovenskega prvobornika ob severni meji, ki je skupno s svojimi predvojnimi sobojnikom, mariborskim poslancom in županom Franjo Žebotom, bil prva slovenska žrtev nacističnih okupatorjev, ki so oba aretirali v prvi noči svojega vdora in ju odvedli v Dachau. Ta javni molk uradne Slovence ob smrti Franca Hrstelja zgovorno priča, da totalitarnost partijske diktature presega politično sedanjost in še vedno zatira tudi včerajšnje resničnost.

Ker je Slovenija oropana

svobodnega tiska, je potrebno, da se skromnejši slovenski tisk v svobodnem svetu vsaj malo oddolži za v Sloveniji zamolčane predvojne narodne zasluge pokojnega Franca Hrstelja.

Ravnatelj Hrstelj je kmalu po prvi svetovni vojni postal desna roka Msgr. Janeza Jerovška, pionirskega vodnika tiskarne sv. Cirila v Mariboru, zatem pa njegov naslednik. Tako je Franc Hrstelj prevzel v svojo oskrbo to osrednjo ustanovo slovenskega prebujanja in utrjevanja na Štajerskem, kjer je do prve svetovne vojne uradno ponemčevanje resno ogrožalo obstoj slovenstva. Iz te severne slovenske trdnjave v Mariboru je pred in med prvo svetovno vojno usmerjal slovenske narodno-osvobodilne napore dr. Anton Korošec, predsednik kluba poslancev Slovenske ljudske stranke (SLS) v dunajskem parlamentu. Poleg tega je Tiskarna sv. Cirila dajala streho in gospodarske osnove štajerskemu slovenskemu tisku in prosveti, ki ju je vodil Korošec pomočnik dr. Jožef Hohnjec. V to središče slovenskega odpora je dr. Korošec iz obmejnega Sentilja pritegnil v Maribor tudi Franjo Žebota kot podeželskega sourednika množičnih slovenskih glasil Slovenski gospodar in Straža, ki ju je tiskala Cirilova tiskarna.

Ravnatelj Hrstelj je mariborsko slovensko tiskarno razširil in moderniziral, ustanovil v njej cvetočo knjižno založbo, obenem pa gospodarsko utrjeval slovensko kreditno in kmetijsko

zadružništvo. Ko je po zlomu Aleksandrove unitaristične diktature leta 1936 postal mariborski župan dr. Alojzij Juvan, Franjo Žebot pa podžupan, je ravnatelj Hrstelj svoje izredne gospodarske talente posvetil utrditvi financ druge največje mestne občine v Sloveniji in izgradnji njenih obširnih mestnih podjetij. Moderno kopališče v naravnem parku na Mariborskem otoku, takrat prvo in dolgo največje te vrste v Srednji Evropi, je bilo njegovo delo. Tudi pri organiziranju gospodarsko-razstavitvene ustanove Mariborskega tedna je ravnatelj Hrstelj vodilno sodeloval. Pri tem mnogovrstnem in uspešnem javnem delovanju v predvojnem Mariboru pa je Franc Hrstelj ostal skromen človek in vzgleden duhovnik.

Ko se je po štirih letih trpljenja v Dachau — kjer je skoraj čudežno preživel svojega padlega sotrpina Franja Žebota — ravnatelj Hrstelj maja 1945 vrnil v Maribor, da bi obnovil za severno slovenstvo tako zaslužno in potrebno tiskarno sv. Cirila, se mu je partijski režim za njegovo predvojno narodno delo in vojno narodno mučeništvo "zahvalil" na nacistični način — aretirati ga je in vrgel je ječo. Tako je Franc Hrstelj vključ v vojni odsotnosti hitro spoznal, da je nagesto zatrjevanje narodne osvoboditve nad povojno Slovenijo zagospodovala totalitarna partijska diktatura. Kot župnijski pomočnik, škofijski arhivar, kanonik in končno stolni dekan se je Franc Hrstelj z

enako predanostjo in sposobnostjo, s katero je pred vojno utrjeval slovensko narodno rast, posvetil obnavljanju zatiranega cerkvenega in verskega življenja med vojno tako težko preiskkušenih štajerskih Slovencev.

+ Pavel Berden, D.J.

En dan pred smrtjo prelata Franca Hrstelja je 19. decembra 1981 v istem Mariboru umrl njegov mlajši duhovni sobrat, jezuit Pavel Berden. Zadeti od srčne kapi se je zgrudil na ulici. Bil je star 68 let.

Pavle (Pali) Berden je bil rojen v vasi Kobilje v Prekmurju (Slovenski krajini), ki je Sloveniji dalo toliko velikih talentov. Po končani gimnaziji je na ljubljanski univerzi študiral pravo. Tam se je pridružil študentskemu gibanju stražarjev pod duhovnim vodstvom dr. Lamberta Ehrlicha, univerzitetnega profesorja teologije in pospeševalca slovenskih misijonov v svetu. Nauk in vzgled tega izrednega Slovence, svetovno izobraženega strokovnjaka v etnologiji in vzornega duhovnika sta Pavleta Berdena nagnala, da je po zaključeni pravnih študijih vstopil v red Družbe Jezusove. Trinajstletna doba duhovne in študijske priprave za duhovnike-jezuite je Pavla Berdena že nekaj let pred vojno odtegnila iz Slovenije, kamor se je vrnil šele po letu 1945.

Ime in dela ravnatelja Franca Hrstelja bodo ostala za vedno zapisana v knjigi zaslužnih slovenskih osebnosti.

S.C.

Več let je deloval med jezuiti v Mariboru, postal njihov predstojnik in dušni pastir v mariborski škofiji, od koder so med vojni Nemci izgnali skoro vse slovenske duhovnike.

Pokojni Pavel Berden je mnogo pomenil za povojno obnovo in razvoj jezuitskega reda v Sloveniji in je več let bil njihov provincialni predstojnik. Po vsej Sloveniji je postal znan kot neumorni potujoči misionar posebnih duhovnih vaj in obnov. V tem delovanju je prispeval k povojnemu razvoju slovenske cerkve in duhovni utrditvi slovenskih vernikov več kot be mogla izraziti kakršnakoli statistika. Da je bil v tem cerkvenem udejstvovanju uspešen, se je pokazalo tudi v tem, da ga je režim v tej zvezi zaprl in ga celo držal v celici-samici.

Berdenovo delo je zbudilo in vzgajilo med slovensko mladino večje število duhovniških in jezuitskih poklicev. Ti njegovi učenci bodo poslej morali izpolniti vrzel, ki ostaja po odhodu edinstvenega Pavla Berdena.

C.

Rudolf Čuješ

OKROŽNICA O ČLOVEŠKEM DELU

(nadaljevanje in konec)

"Osebnostni" dokaz

Delavec pričakuje ne samo dolžnega plačila za svoje delo, marveč tudi tako ureditev proizvodnega procesa, da bo vedel, da v svojem delu, tudi če so stvari v obli lasti, dela "zase".

Pravice delavcev

Kakor je delo na eni strani dolžnost, tako je na drugi strani tudi vir pravic. Te pravice je treba razumeti v okviru splošnih človeških pravic, ki izvirajo iz njegove človeške narave. Mnogo teh pravic so razglasile razne mednarodne organizacije in jih priznava tudi vedno več držav. Priznanje teh pravic je temeljni pogoj za mir v sodobnem svetu tako v poedinih državah kot tudi v mednarodnih odnosih.

V tem splošnem okviru imajo pravice, ki izvirajo iz dela, še svoje posebne značaj, ki odražajo preje opisani značaj človekovega dela.

Delo je človekova dolžnost, ker je to božji ukaz, pa tudi, ker le tako lahko ohranja in razvija svoje človečanstvo. Človek mora delati zaradi drugih, predvsem za svojo družino, pa tudi za družbo, za svoj narod kot tudi za celotno človeško družino. Vsak poedinec je dedič dela prejšnjih generacij, istočasno pa sodeluje pri graditvi bodočnosti novih generacij. Dolžnostim pa odgovarjajo pravice.

Za opredelitev teh dolžnosti in pravic je treba upoštevati razmerje med delavcem ter med ne posrednim kot tudi posrednim delodajalcem. Neposredni delodajalec je oseba ali ustanova, s katero ima delavec delovno pogodbo, posredni delodajalec pa so razni činitelji, različni od neposrednega delodajalca, ki vplivajo na delovne razmere.

Neposredni in posredni delodajalec

Pojem posrednega delodajalca vključuje osebe in razne ustanove kot tudi kolektivne delovne pogodbe ter načela, ki jih določajo te osebe in ustanove in katere določajo celotni družbeno-gospodarski sistem ali pa so njegova posledica. Njihova odgovornost za delovno razmerje je sicer bolj posredna, vendar je resnična odgovornost, ker vplivajo odločilno na možnosti delovanja neposrednega delodajalca. Za posrednega delodajalca moramo smatrati v prvi vrsti državo.

Država mora skrbeti za pravično politiko dela. Danes je normalno, da so države medseboj povezane tudi gospodarsko. Toda ta medsebojna odvisnost se kaj lahko sprejme v razne oblike izkoriščanja in tako povzroči politiko delo poedinih držav ter poedinega delavca. Dejavnosti visoko industrializiranih držav in multinacionalne ima za posledico, da se razlike med bogatimi in revnimi državami stalno večajo. V takih razmerah mnogi neposredni podjetniki ne morejo nuditi delavcem objektivno pravičnih delovnih pogojev, še manj seveda, če tudi sami stremijo za kar največjim dobičkom zase. Mednarodne organizacije kot UNO, ILO in FAO kot tudi ministrstva in druge ustanove v poedinih državah morajo stremeti za spremembami, ki bodo omogočile spoštovanje delavca v celotnem gospodarskem sistemu.

Zaposlitev

Vprašanje, najti primerno zaposlitev za vse, ki so sposobni za delo, je temeljno vprašanje. Njegova negativna stran je brezposelnost, ali splošna ali v poedinih strokah. Dolžnost posrednih delodajalcev je, da skrbijo za zaposlitev in v primeru, da to ni mogoče, preskrbeti brezposelne s podporo, potrebno za ohranitev njihovega življenja in življenja njihovih družin. Ta dolžnost izvira iz temeljnega načela, da morajo služiti dobrine vsem ljudem, ali bolj enostavno, iz pravice do življenja in sredstev za življenje.

Posredni delodajalci, predvsem države, morajo porabljati v ta namen splošno načrtovanje gospodarstva, kar pa ne pomeni enostranske centralizacije. Gre za pravično in razumno koordinacijo, v katere okviru je zajamčena iniciativa poedincev, svobodnih skupin in krajevnih delovnih središč in kompleksov - vse pod vidikom prvenstva dela.

Ne da bi zanikal suverene pravice poedinih držav, vztraja okrožnica na potrebi mednarodnih pogodb glede dela. Te pogodbe morajo ne samo upoštevati pravice v zvezi z delom kot del temeljnih pravic vsakega človeka, marveč tudi zagotovitev, da se bodo življenjske razmere delavcev vedno bolj enačile, ne pa večale, ker je to krivično in lahko vodi do nasilne reakcije. To je predvsem naloga mednarodnih organizacij. Tovrstno delo, ki mora slediti smernicam okrožnice

Pavla VI o razvoju objektivnega namena dela kot tudi v pogledu njegovega nositelja, namreč človeka. Napredek mora biti dosežen po človeku in za človeka in mora pokazati svoj plod v človeku.

Razumno načrtovanje in pravilna organizacija dela bo pomagala odkriti pravilno razmerje med različnimi vrstami dela: poljedelskim, industrijskim, služnostnim, pisarniškim, znanstvenim, umetniškim - v soglasju z zmčnostmi poedincev in v blaginjo družbe in celotnega človeštva. Podpirati jo mora primeren sistem pouka in vzgoje, ki bo stremela predvsem k polnemu razvoju oseb, obenem pa pripravila ljudi za izpolnitev različnih vlog v diferenciranem svetu dela. Velika naspotja v svetu - neizrabljeni naravni zakladi in brezposelnost ter lakota - so zgovorni dokaz, da je nekaj narobe v sedanjih organizaciji dela in zaposlitve.

Mezde in druge socialne koristi

V razmerju z neposrednim delodajalcem je osrednji problem socialne etike pravično plačilo za opravljeno delo (brez ozira ali v zasebnem ali v podžavljenem podjetju). Pravičnost vsakega družbeno-gospodarskega sistema se končno ocenja po tem, ali dobiva človekovo delo primerno plačilo. V vsakem sestavu je za večino ljudi plačilo za delo praktično sredstvo do dobrin, ki so po svoji naravi namenjene vsem ljudem. Pravične mezde so glavno merilo za presojo, če je celotni družbeno-gospodarski sistem pravičen. Za odraslega človeka pomeni to družinsko mezdo bodisi kot direktno plačilo ali pa v okviru družbenih programov kot so družinske doklade morajo upoštevati dejanske potrebe družine (število otrok in njih od-

visnost od družine).

Izkustvo potrjuje, da mora družba na novo oceniti vlogo matere, delo, ki je zvezano z materinstvom, potrebo otrok po negi, ljubezni, da se razvijejo v odgovorne, moralno in versko odrasle in psihološko uravnane osebnosti. Družbi sami bo koristilo, če omogoči materam, da se posvete vzreji in vzgoji otrok, ne da bi jih seveda ovirala v njih svobodi, brez psihološke in praktične diskriminacije in brez oškodovanja v primeru z ostalimi ženskami.

Celotni delovni proces mora biti na splošno organiziran in prilagojen tako, da bo upošteval osebo in njeno življenje, zlasti življenje v družini kot tudi njeno starost in spol. Resnični napredek žena zahteva, da je delo organizirano tako, da žene ne bodo prisiljene za doseg svojega napredka se odpovedati s temu, kar je specifično njihovega in na škodo družine, v kateri igrajo žene kot matere nadenomestljivo vlogo.

Dodatne socialne koristi vključujejo zdravstveno skrbstvo, zlasti v primeru nesreč pri delu. Zdravstvena pomoč mora biti delavcem lahko dostopna, kolikor možno pomeni ali celo brezplačna. Delavcem pripada tudi pravica do počitka - vsaj tedenskega, ki mora vključiti nedeljo, pa tudi letne počitnice bodisi v obliki enkratnih daljših ali večkratnih krajsjih med letom. Nadalje pravica do pokojnine in zavarovanja za starost in za primer invalidnine kot posledice nesreče pri delu. Poleg teh splošnih pravic so še posebne pravice, ki določajo pravilne odnose med delavcem in delodajalcem. Pri tem ne smejo biti prezrte pravice do delovnega okolja in proizvodnih procesov, ki ne škodijo delavčevemu zdravju ali moralni integriteti.

Secretariat) je, da seznanja Kanadčane s potrebami ljudi, ki žive v deželah razvoja. Predsednik je David MacDonald, ki je bil pred vstopom v politiko protestantski duhovnik na Prince Edward Islandu. Kot konservativni poslanec je bil tudi nekaj časa minister, toda pri zadnjih federalnih volitvah je izgubil svoj sedež.

Važnost delavskih organizacij

Med pravice delavcev spada tudi pravica do svobodnega združevanja, v tem primeru do delavskih organizacij za zaščito življenjskih interesov oseb, ki so zaposlene v raznih poklicih. Naloga sodobnih delavskih organizacij, ki so se razvile v borbi za delavske pravice predvsem v industrijskih državah, je ščititi eksistencialne interese delavcev na vseh področjih, ki zadevajo njihove pravice. Izkušnja kaže, da so take organizacije neobhodni element družbenega življenja. Ne smemo jih omejiti zgolj na industrijske delavce - vsak poklic jih sme rabiti za zaščito svojih pravic (poljedelski delavci, pisarniške osebe, pa tudi podjetniki). Katoliški socialni nauk ne smatra delavske organizacije za odraz razredne strukture družbe, marveč za govornike v borbi za družbeno pravičnost. Njihova dejavnost je normalno prizadevanje za pravično blaginjo, ne pa borba proti drugim. Značilnost dela je, da predvsem družijo ljudi in v tem je njegova družbena moč: moč graditi občestva. Končno morajo biti tisti, ki delajo in tisti ki vodijo ali lastijo proizvodna sredstva, na nek način združeni v tem občestvu. Kljub temu, da združujejo delavske organizacije delavce v zaščito svojih pravic, so konstruktivni činitelji družbenega reda in solidarnosti.

Pravična prizadevanja delavskih organizacij morajo vedno upoštevati omejitve, ki jih nalaga splošni gospodarski položaj v državi. Zahteve delavskih organizacij se ne smejo prevniti v skupinski ali razredni egoizem. Dejavnost delavskih organizacij je vsekakor političnega značaja, dokler razumemo politiko kot razumno prizadevanje za občo blaginjo. Ni ki vloga delavskih organizacij "igrati politiko", ker nimajo

značaja političnih strank, ki stremijo za oblastjo. Delavske organizacije ne smejo biti podrejene odločitvam političnim strank ali imeti preveč tesne stike z njimi. Med naloge delavskih organizacij spada prizadevanje za pouk in vzgojo članov in pospeševanje samo-vzgoje, tako da delavci ne bodo samo imeli več, ampak predvsem, da tudi bodo več, da bodo v vsakem oziru izpolnili svoje človečanstvo do večje mere.

Pravice do stavke v primernih okoliščinah in upravičenih mejah, je vedno priznaval katoliški socialni nauk. Je pa skrajno sredstvo, ki ne sme biti izrabljeno, zlasti ne za politične namene. Neobhodne služnosti za skupnost morajo biti vedno zavarovane, če treba, tudi z zakonodajo.

Dostojanstvo kmečkega dela

Poljedelstvo, ki preskrbuje družbo s potrebščinami za vsakdanje življenje, je temeljne važnosti. Različne delovni pogoje ne zavise samo od poljedelske tehnike, marveč še bolj od priznanja pravic poljedelskih delavcev in višine zavesti glede socialne etike dela.

Poljedelsko delo ni samo nepretrgano in težko ter necenjeno delo družbe, ampak trpi tudi zaradi pomankljivega profesionalnega šolanja ter primernega orodja, razširjenega individualizma in objektivno krivičnih razmer. V nekaterih deželah v razvoju obdelujejo milijoni delavcev brez lastnine zemljo veleposestnikov brez upanja, da bi mogli kedaj postati lastniki vsaj majhnega koščaka zemlje. Nobena zakonodaja ne ščiti njih in njihovih družin za primer starosti, bolezni ali brezposelnosti, itd. V mnogih primerih je nujna radikalna sprememba, da bo postalo poljedelstvo podlaga zdravnega gospodarstva.

Onesposobljene osebe in delo

Onesposobljene osebe so tudi ljudje z vsemi pravicami. Nuditi delo samo zdravim bi pomenilo diskriminacijo. Delo v objektivnem smislu mora biti tudi v tem primeru predrejeno dostojanstvu človeka. Celotna skupnost - javne oblasti, društva in vmesne družbe, podjetja in onesposobljene osebe same -

morajo združiti napore, da bodo dobili delo, ki odgovarja njihovim sposobnostim.

Delo in vprašanje izseljevanja

Ceprav pomeni izseljevanje izgubo za družbo, ima poedinec pravico, da se izseli, pa tudi, da se vrne. Treba se je potruditi, da bo izselitev koristila poedincu in družini, pa tudi družbenemu življenju obeh držav. Vsekakor ne sme biti izpostavljen izseljenec slabšim pogojem kot ostali delavci kar zadeva pravice dela.

Elementi dela duhovnosti dela

Papež zaključil okrožnico z očrtom bistvenih elementov duhovnosti dela, ki jo mora nuditi Cerkev - pomen, ki ga ima delo v božjih očeh in ki je tudi sredstvo odrešilnega procesa.

Delo kot soudeležba v dejavnosti Stvarnika

Človek, ki je ustvarjen po božji podobi, deli s svojim delom dejavnost Stvarnika. V mejah človeških sposobnosti nadaljuje to dejavnost in jo spopolnjuje, ko napreduje v odkrivanju bogastev in vrednot, ki so v celotnem stvarstvu. Ta "evangelij dela", ki je vsebovan v svetopisemskem poročilu o stvarjenju, uči, da mora človek posnemati Boga v delu in počitku. Delo koristi ne samo poedincu in njegovi družini, marveč tudi celotni družbi. Ta zavest sodelovanja z Bogom bo nudila vernim tudi globoko motivacijo za delo.

Kristus, moč dela

Kristus sam je bil delavec in v svojih prilikah je stalno porabljati razne vrste dela. Delo zavzema tudi velik del učenja apostola Pavla. Za današnje razmere je to izrazila pastoralna konstitucija Gaudium et spes (35).

Človeško delo v luči križa in Kristusovega vstajenja

Človeško delo je združeno tudi z naporom - posledica izvirnega greha. S sprejetjem težav dela v povezanosti s križanim Kristusom sodeluje človek tudi pri odrešitvi človeštva. V delu pa najde tudi, v luči Kristusovega vstajenja, žarek novega življenja. Pričakovanje novega sveta mora kot uči pastoralna konstitucija (39) vzpodbujati k boljšemu oblikovanju sedanjega.

Še o skandinavskem izvoru Slovencev

II.

Franc Jeza

Izdelati "teorijo", da smo Slovenci v resnici narod skandinavskega izvora, samo z namenom, da bi se lažje upirali asimilacijskim in osvajačnim načrtom ruskih ali srbskih panslavistov, hegemonistov, in komunističnih totalitarcev, bi znanstveno ne bilo opravičljivo, pa naj bi se zdelo politično še tako oportuno. Kot sem že večkrat poudaril v svojih spisih, sem odkril dokaze za naš skandinavski izvor, ne da bi jih bil nalašč iskal po kaki vnaprej izdelani teoriji. Odkril sem jih takorekoč slučajno, zaradi določene kulture in izobrazbe, predvsem tudi jezikovne, ki sta mi to omogočila, zaradi svoje neodvisnosti od panslavistične in "jugoslovanske" ideologije in predvsem zaradi svoje želje po odkrivanju resnice. Vedno, že v šolski dobi, sem čutil in odkrival, da sta panslavistična in jugoslovanska ideologija laž in nasilje nad duhom. Zato sem se jima nagonsko uprl, kar me je pripeljalo tako do tega, da sem se začel boriti za samostojno slovensko državo, kot do tega, da sem začel iskati resnico o naši zgodovini, daljni in bližnji. Kakor hitro sem se znebil vsiljenih mi šolskih "resnic", sem takorekoč trčil ob pravo resnico, ob dokaze, ki pričajo o našem skandinavskem izvoru. Ti dokazi so predvsem jezikovni, a tudi drugačni, vsakovrstni, rasni, etnografski, zgodovinski, religiozni, pa tudi arheološki.

Dr. Ložar mi očita, da v svojih dokazih za skandinavski izvor Slovencev ne navajam oziroma ne uporabljam arheoloških podatkov, ni čisto res, ker se večkrat sklicujem na arheološke najdbe, npr. na Bledu, Ptujju itd. Toda če ne uporabljam arheoloških dokazov v taki meri, kot bi on in še kdo želel, je temu krivo dejstvo, da se nikakor ni mogoče zanesti na arheološke rezultate, ki so v Sloveniji na razpolago. Glavni vzrok sem dejansko že navedel. Ker se slovenski zgodovinarji in z njimi vred tudi arheologi držijo teorije, da so naši predniki prišli iz Pripektskega močvirja ali iz kakega podobnega primitivnega in za človeka malo primerne okolja v vzhodni Evropi, so tudi prepričani, da si niso mogli razviti tam nikake višje kulture in da so bili torej v času selitve v srednjo Evropo zelo primitivni. Kakor niso zapustili v močvirju, v katerem so baje do tedaj živeli, nikakih arheoloških sledov, tako jim odrekajo arheologi tudi sposobnost, da bi bili pustili kake sledove o svojem naseljevanju. Vse kar najdemo iz časa dozdevnega naseljevanja Slovencev takega, kar diši po kaki višji kulturi, pripisujejo bodisi "staroselecm", bodisi Gotom, Alemanom ali Langobardom. Poseben tem zadnjim, ker mislijo, da so ti imeli začasno zasedeno današnje slovensko ozemlje, preden so odšli v Italijo. Po mnenju arheologov se ne najde o Slovincih nič vse do 9. ali 10. stoletja ali celo še do poznega časa. Tako mnenje je tudi do neke mere logično, kajti logika uči, da iz nič ni nič. Ker namreč po mojem prepričanju in po vseh dokazih, s katerimi razpolagam, nikoli ni bilo Slovanov ali Slovencev, ki bi bili prebivalci v Pripektskem močvirju ali v kakšnem drugem vzhodnoevropskem močvirju ali goščavi, tudi ni moglo biti nikake "kulture", ki bi jo bili mogli prinesli od tam, pa naj bi bila še tako primitivna. In ker je ni bilo, je arheologi tudi ne morejo najti na krajih nove naselitve.

Ker pa je prišel slovenski oziroma vándalski narod, iz katerega izviramo Slovenci, iz Skandinavije, torej od tam, od koder so prišli tudi Langobardi, je logično sklepati, da sta imela slovenski in langobardski narod v 6. stoletju podobno, če ne enako kulturo, posebno materialno. Ravno zato vidijo naši arheologi v vsem, kar najdemo v zemlji na

Slovenskem in kar izvira iz 6. stoletja, "langobardske ostanke". Žal jaz po poklicu nisem arheolog in niti umetnosti zgodovinar, kot je dr. Ložar, zato se sam ne morem lotiti arheoloških raziskav, neglede na to, da mi to kot političnemu beguncu na ozemlju Slovenije sploh ni mogoče. Toda skozi roke dr. Ložarja je šlo veliko arheoloških izkopavin, kot sam piše, in tako je imel možnost, da bi jih bil natančneje preučil tudi s stališča, če morda le niso langobardske, ampak slovenske. Če tega ni storil, je vzrok gotovo predvsem v tem, ker je bil že vnaprej prepričan, da te arheološke najdbe ne morejo biti slovenske in da jih zato ni potrebno natančneje preučevati. Med bivanjem v Združenih državah bil dr. Ložar lahko s časom preučil tudi "langobardsko" arheološko zbirko iz Kranja, katero je med obema vojnoma kupil Peabody Museum Harvardske univerze iz Združenih držav od vojvodinje von Mecklenburg, kot sam omenja. Bil je edini strokovno kvalificirani Slovenec, ki bi bil mogel to storiti, a te priložnosti ni izkoristil. Rajši se brez preučevanja pridruži mišljenju, da gre res za langobardsko arheološko dediščino. Torej se zanese na presojo in zaključke drugih, ne da bi njihove sklepe preveril. V svojem precej obširnem pisanju o tem zaide v razna protislovja in netočnosti. Tako npr. trdi, da so Langobardi od izselitve v Italijo bivali v Sloveniji, med drugim na Gorenjskem. Toda zgodovinski viri točno povedo, da so odšli iz Panonije, torej iz današnje Madžarske, vključno morda današnje slovensko ozemlje do Drave. V nobenem primeru v Kranju ne bi bili mogli bivati več kot kakih 10 let. Za tako kratko obdobje pa je okoli 700 langobardskih grobov, o katerih govori dr. Ložar, previsoko. Kot znano, zvišujejo nove najdbe število grobov na več kot tisoč. Tamkajšnjih Langobardov bi bilo torej moralo biti zelo veliko, če so imeli predniki prišli iz Pripektskega močvirja ali iz kakega podobnega primitivnega in za človeka malo primerne okolja v vzhodni Evropi, so tudi prepričani, da si niso mogli razviti tam nikake višje kulture in da so bili torej v času selitve v srednjo Evropo zelo primitivni. Kakor niso zapustili v močvirju, v katerem so baje do tedaj živeli, nikakih arheoloških sledov, tako jim odrekajo arheologi tudi sposobnost, da bi bili pustili kake sledove o svojem naseljevanju. Vse kar najdemo iz časa dozdevnega naseljevanja Slovencev takega, kar diši po kaki višji kulturi, pripisujejo bodisi "staroselecm", bodisi Gotom, Alemanom ali Langobardom. Poseben tem zadnjim, ker mislijo, da so ti imeli začasno zasedeno današnje slovensko ozemlje, preden so odšli v Italijo. Po mnenju arheologov se ne najde o Slovincih nič vse do 9. ali 10. stoletja ali celo še do poznega časa. Tako mnenje je tudi do neke mere logično, kajti logika uči, da iz nič ni nič. Ker namreč po mojem prepričanju in po vseh dokazih, s katerimi razpolagam, nikoli ni bilo Slovanov ali Slovencev, ki bi bili prebivalci v Pripektskem močvirju ali v kakšnem drugem vzhodnoevropskem močvirju ali goščavi, tudi ni moglo biti nikake "kulture", ki bi jo bili mogli prinesli od tam, pa naj bi bila še tako primitivna. In ker je ni bilo, je arheologi tudi ne morejo najti na krajih nove naselitve.

Ker pa je prišel slovenski oziroma vándalski narod, iz katerega izviramo Slovenci, iz Skandinavije, torej od tam, od koder so prišli tudi Langobardi, je logično sklepati, da sta imela slovenski in langobardski narod v 6. stoletju podobno, če ne enako kulturo, posebno materialno. Ravno zato vidijo naši arheologi v vsem, kar najdemo v zemlji na

pogodbo med Lanbobardi in Avari sploh ne omenja Slovencev in prav tako tudi noben drug vir.

Verjetno je dr. Ložar sprejel za čisto resnico lažnivo trditev raznih starejših, posebno nemško-nacionalističnih pa tudi panslavistično usmerjenih ali pod vplivom nemško nacionalističnega in šovinističnega zgodovinarja stoječih slovenskih zgodovinarjev, da so prišli Slovenci v srednjo Evropo skupaj z Avari in sicer kot njihovi sužnji. Tudi to izmišljeno trditev z veseljem in naslado še danes ponavlja, v vsi zagriženi nasprotniki Slovencev, da lahko z njo ponižuje slovenski narod, in prav pred dobrim tednom sem v tržaškem "Novem Listu" zavrnil tako pisarjevo nekega postarjega italijanskega šovinističnega psevdogodovinarja ("Novi list", 26.11.1981, str. 3, "Kako piše o slovenski zgodovini prof. E.D. Rustia-Traina"). Dr. Ložarju se lahko očita, zakaj se sam ne prepriča, kaj stoji v zgodovinskih virih. Tako slepo zaupanje v pisanje drugih, starejših tujih zgodovinarjev, katerih trditve so zaradi premajhne miselne in znanstvene samostojnosti prevzemali tudi slovenski zgodovinarji, se zdi sploh značilno za vse argumentiranje dr. Ložarja, zato je težko diskutirati z njim, kljub vsem njegovim nedvomno poštenim namenom pri iskanju zgodovinske resnice. Človeku se namreč skoraj škoda zdi besed in truda, da bi pobijal in dokazoval neresničnost takih fantastičnih trditve, na katere se sklicuje, kakor da gre za samo po sebi umevne resnice. Zdi se mi tudi, da dr. Ložar sploh ni prebral nobene od svojih dveh knjig ("Skandinavski izvor Slovencev" in "O ključnih vprašanjih rane karantansko-slovenske zgodovine"), v katerih dokazujem skandinavski izvor slovenskega naroda, saj ju ne navaja niti v razpravi sami, niti v "Opombah", v katerih sicer citira na desetine njegovih argumentov, s katerimi skuša izpodbiti moje dokaze za skandinavski izvor Slovencev, tudi ni nikake sistematičnosti in metode, ampak jih meče kar tjavendan, povsem nepovezano. In verjetno iz tega vzroka se mu tudi primeri, da mi pripisuje trditve, ki jih nisem nikjer zapisal, kot npr. da "ne priznavam indo-evropsčine". Res je samo, da ne priznavam "praslovanščine" v smislu, da naj bi bil to jezik nekih "Praslovanov", ker teh ni bilo.

Iz teh vzrokov je tudi mučno polemizirati z njim o njegovih etimoloških in etimoloških (besednih) dokazih proti temu, da je tekla zibelka našemu narodu v Skandinaviji. Za njega nič ne držijo taki dokazi, kot so kozolec, smuč, krpelje, itd., čeprav se ti izdelki slovenske ljudske materialne kulture krijejo s skandinavskimi ne le v obliki, ampak tudi v besedi, etimološko. Kozolecu se npr. reče po švedsko höskulle, tako da že beseda sama spominja na kozolec, beseda smuč pa pride po vsej verjetnosti iz norveških besed smutt-ski (deska za smučanje). Za dr. Ložarja ne pomeni taka povezanost predmetov in izrazov zanje nič. Po njegovem pogojuje take iznajdbe samo naravno okolje. Pri tem pa je pozabil razložit, zakaj npr. nimajo kozolcev severni Italijani, Švicarji, Francozi, Tirolci in Bavarci, ki tudi živijo v alpskih in predalpskih krajih, podobnih slovenskim, in zakaj niso poznali smuč, ki bi že s svojim številom potrdili moje teze. Taki dokazi skandinavskega izvora slovenske ljudske materialne kulture so namreč tudi krušna peč, pridelovanje luka in izraz zanj, dr. Ložar sploh ni prebral virov za zgodnjo slovensko zgodovino, preden se je lotil pisati o njej (in se začel ukvarjati z izkopavanji)? Ali pa meni, da lahko zgodovinar kar tako, meni nič tebi nič, spreminja zgodovinske podatke in vire? Pavel Diakon v zvezi s tisto

MULTICULTURALISM

V tem smo si edini . . . rastemo skupaj!

Kanadska večkulturnost vas s pomočjo mnogih načrtov podpira, da obdržite in delite vašo kulturna izražanja drug z drugim. Tako delujoči kanadčani lahko boljše razumejo in spoštujejo drug drugega.

Živeči skupaj, rastoči skupaj, delujoči skupaj, za svetlejšo bodočnost vseh Kanadčanov.

Multiculturalism
Canada

Multiculturalisme
Canada

Canada

Zal mi je, zaradi znatne resnosti, ki jo pripisujem dr. Ložarju, da se poslužuje takih znanstvenih ali bolje rečeno neznanstvenih trikov, da izbrska iz množice dokazov samo dva, tri, ki se mu zdijo najšibkejši, in skuša ne le dokazati, da ti dokazi ne držijo, ampak s tem tudi vzbuditi vtis, da enako ne držijo tudi vsi drugi. Mogoče se mu zdi, da je v takih "znanstvenih" diskusijah vse dovoljeno, in predvsem, da bravi pač ne bodo šli preverjat, če njegovi argumenti držijo. Tako npr. odpravi oziroma skuša odpraviti dr. Ložar tudi moje etimološko dokazovanje oziroma primerjanje besednega zaklada slovenskega in skandinavskih jezikov, da bi dokazal zgrešenost moje metode za dokazovanje sorodnosti teh jezikov. Izmed več tisoč besed, s katerimi sem dokazoval to sorodnost v obeh omenjenih svojih knjigah in v razpravah, ki jih je bral dr. Ložar, je osamili besede plug, burja in Mirje in skuša z njimi dokazati zgrešenost moje etimološke metode in različnost poti, po katerih so prihajale besede v slovensčino, ne da bi bile morale skozi nordijsko ali bolje prarodnjsko sito. Tu pa se zaplete v svoje lastne zanke, v svojo lastno logiko.

Kar zadeva besedo plug, zanika njeno direktno sorodstvo z norveško (hoče reči skandinavsko) besedo plog (izg. plug) in meni, da "je oblika plug zašla k nam v industrijski dobi, ko je tudi industrijski plug prišel k nam in kot vir tega poljedelsko-industrijskega izdelovanja je na vsak način treba smatrati ali Avstrijo ali Nemčijo. . . V starih dobah pa vladajo pri nas za plug druga imena". Dr. Ložar tudi posplošuje in tako tudi tu. Ne upošteva dejstva, da so že od nekdaj uporabljali v različnih delih Slovenije za napravo za oranje različna imena, v glavnem pa dve, plug in ralo. Tako npr. veliki predeli Štajerske sploh niso nikdar poznali za napravo za oranje različna imena, v glavnem pa dve, plug in ralo. Tako npr. veliki predeli Štajerske sploh niso nikdar poznali za napravo za

oranje drugega imena kot plug, neglede na to, kakšne oblike je bil, medtem ko v raznih drugih delih Slovenije niso poznali drugega izraza kot "ralo". To priznava tudi znani avstrijski etnograf in strokovnjak za materialno kulturo ljudskega značaja univ. prof. Hanns Koren, avtor obsežne knjige "Plug und Arl", ki jo omenja v "Opombah" tudi dr. Ložar. Zakaj različno ime za isto napravo pri Slovincih, prof. Koren ne zna pojasniti in tega tudi

Isto velja najbrž za kraje, kjer uporabljajo besedo ralo, ki pa je bolj splošnoevropskega značaja. Zal Slovenci še nimamo zgodovinskega besednjaka svojega jezika — tudi v tem je naše jezikoslovje v hudi zamudi — vendar pa bi ne smelo biti težko ugotoviti veliko starost besede plug, med drugim iz dokumentacije o poljedelstvu v notranjeavstrijskih in torej tudi v slovenskih deželah, ki so jo zbrala županstva za nadvojvoda Johana v začetku preteklega stoletja. Ti podatki ležijo zdaj neizkoriščeni v avstrijskih arhivih, čeprav so za razmere na Slovenskem v začetku preteklega stoletja izredno važni.

Kako zelo zapeljata dr. Ložarja fantazija in njegov kramljavači, lahkotni slog, ki kar žubori čez vse težave in probleme, je razvidno tudi iz tega, da sicer zanika, da bi bili poznali Slovenci besedo plug pred dobo industrijske izdelanega pluga, da pa v isti sapi trdi: "Neke zveze so pa morale biti tudi med to staro po Pliniju izročeno besedo (tj. ploum — plug, op. F.J.) in med nazivom "ploxonum", ki ga poznamo iz langobardske latinščine. Iz tega naziva je nastala naša plužna, ki ji je naše ljudstvo reklo tudi "kolca". . . Ta kolca so iznajdba Retijcev in indirektno so iznajdba staro-italskega kroga; od Retijcev so stvar sprejeli Germani. Zaključek iz tega je samo eden in to je, da plug v nobeni obliki ni iznajdba Germanov in še manj Norvežanov." Jaz vedno nisem tega nikoli trdil. Zapisal sem samo, da je slovenska beseda plug

jaz ne vem, gotovo pa je to v zvezi z razporeditvijo nordijskih plemen pri naselitvi Slovenije, od katerih so ena uporabljala besedo ralo (arl), druga pa plug. Ali pa je morda prvotno res obstajala kaka razlika v izdelavi orodja. Pod ralom je mišljen navadno lesen plug, pod plugom pa tak, ki je imel vsaj železno konico plužnega "železa". Vsekakor na Štajerskem zdaj ljudje ne poznajo več te razlike in zanje je vsak plug samo plug.

Ista kot norveška plog, ki se tudi izgovarja plug, in kot splošnoskandinavski izraz plog (plug). Ni pa seveda izključeno — celo zelo verjetno je — da so davni Nordijci kot trgovci spoznali plug pod imenom "ploum" v severni Italiji in ga uvozili v Skandinavijo, kjer so odbili rimsko končno-um in dodali korenu svojo končnico -g. Ni pa mogoče s pametnimi razlogi zanikati, da sta nordijski plog in slovenski plug ista beseda, ki se tudi enako izgovarja, in da to ni nekaj slučajnega in osamljenega, kot misli dr. Ložar in kot hoče prepričati tudi mene.

Če bi si bili izposodili Slovenci besedo plug od Nemcev in to šele v prvi polovici preteklega stoletja, bi jo bili izgovarjali — in tako še danes — kot fluk, po vzgledu drugih besed, ki se začnajo v nemščini s črkama oziroma glasovoma Pf-, npr. Pfennig - fenig, Pflanze - flancnat, Pflaster - flaster, Pfleger - flegar, Pfund - funt, pfuschen - fušati, Pfuscher - fušar itd. Res, da obstajajo v nemščini tudi besede, ki se začnajo s črkama Pf, pa jih izgovarjajo v slovensčini z začetnico p, kot npr. Pfau - pav, Pfeffer - poper, Pfeife - pipa, Pfeiler - pil, Pfirsich - breskev, Pforte - porta, Pfortner - portir, toda to so same zelo stare besede, katerih si Slovenci po vsej verjetnosti niso spodobili iz nemščine, ampak sta si jih oba naroda najbrž istočasno izposodila iz latinščine. Nemška beseda Pfeife, o kateri edini bi nam lahko prišel kak dvojn, v kolikor je mišljena z njo pipa za kajenje, ima v slovensčini še drug, starodaven pomen, namreč

"cev", pa tudi "odprtina v cevi", slovarsko: "pipa s kratko cevjo". Tudi švedski jezik pozna izraz pipa, ki pomeni poleg pipe za kajenje tudi cev, enako kot v slovensčini. Slovenci so si svojčas res izposodili od Nemcev tudi izraz Pfeife, toda samo v pomenu pipe (za kajenje), a so jo imenovali, kot vsi vemo, fajfa, tako da jo je takoj prepoznati kot izposojenko (in za začnjenja se z glasom f).

"Fluk" — s k na koncu — pa bi bili izgovarjali, če bi pri plugu res šlo za izposojenko iz Pflug, po vzgledu Schlag — žlak. Izposojenke tudi vedno občutimo kot izposojenje, pa naj so še tako stare, medtem ko besede plug nikakor ne občutimo kot izposojenko.

Pa dovolj o plugu. Preidimo k burji. Dr. Ložarju se zdi čisto logično, da si je narod, ki je prišel z daljnega severa - pa četudi bi bilo to po njegovem v Pripektskem močvirju — moral izposoditi od kakega naroda na tplem jugu Evrope, pa naj so bili to Grki ali Rimljani, besedo za mrzel, severni veter, kakor da tega v svoji prejšnji domovini niso poznali. Do takšne nelogičnosti pripelje dr. Ložarja samo trma da mu ni treba priznati pravilnosti svojih dokazov za skandinavski izvor Slovencev.

Kar zadeva besedo Mirje (zidovje), si je rajši izmislil — ali prevzel od koga drugega — teorijo, da Slovenci pri svoji naselitvi v današnji domovini še niso znali izgovarjati glasu u, kakor da bi priznal sorodnost med slovenskimi besedami Mirje, Miren, Mirna itd., kar je vse pomenilo ostanke zidovja iz rimskega časa, in skandinavsko besedo mur, ki se izgovarja mür in ki so jo Slovenci kot potomci Vandalov pač prinesli s seboj iz Skandinavije. Da pa so Slovenci že ob naselitvi poznali tudi glas u, dokazuje nešteto starodavnih slovenskih besed, kot npr. ura (iz rimske hora), Mura, kura, murn, urh (žaba), turn (stolp), duri, huda ura, luknja itd. Če dr. Ložar tega ne prizna, bi bilo zanimivo zvedeti, kdaj so se Slovenci po njegovem naučili izgovarjati glas u. Resnica pa bo

(Dalje na strani 6.)

Slovenska inteligenca — KJE SI?

Namen tegale pisanja ni škodljivo razburjanje duhov, ampak kritičen in dobronameran pogled v globino naše slovenske družine. Vsa pohvala tistim, ki na različnih družbenih področjih stopajo naprej in kažejo na bisere, ki so našemu narodu lastni. Njihova zasluga je, da smo Slovenci ostali, kar smo in da imamo, kar nam drugi še niso ukradli.

Pišem torej za tiste, predvsem za tisto slovensko inteligenco, ki je nekje na papirju, v javnem življenju pa je nikjer ni.

Gotovo vsi radi slišimo, če se o nas govori, da smo kulturni, vereni, pridni, pošteni in zavedni narod. Kulturni smo res, posebno v primerjavi z nekaterimi drugimi narodi; o globoki veri pričajo številne cerkve, saj ima skoro vsak hrib svojo cerkev ali vsaj kapelo, še večje in lepše so na naših mestih; tudi narod garačev smo, kar so vedeli nekdanji avstrijski gospodarji, poznejši srbski despotje pa so znali to krepko spretno obrniti v svojo korist; o slovenski poštenosti je že francoski oficir za časa Ilirije zapisal, da na Slovenskem ni umorov ne kraje, tako da ljudje svojih hiš ne zaklepajo. Nekateri bi radi v isto višino spravili tudi slovensko narodno zavest, kar pa je zelo dvomljiva ugotovitev. Verjetno si niti ne upamo priznati, da je naša narodna zavest ali zavednost zelo šibka; točneje rečeno: v naših boljših krogih je bila vedno drugotnega pomena, zato smo kljub vsem drugim vrlinam skozi vso zgodovino sužnji močnejših, v novejši zgodovini celo podložniki manj kulturnega naroda. Od koder bi morala svetiti luč, je skozi stoletja potegnjena črta osebnih ambicij poedincev, ki so nas pogosto oropale vsega, za kar je narod prelivel celo kri.

Kar zavidam Poljake, Ukrajince ali Hrvate, ki znajo biti v vprašanju svojega naroda tako eno, brez ozira na to, kaj svet o njihovi gorečnosti misli: ko gre za dobro naroda, pozabljajo na medsebojne razlike, vsak hoče vsaj delček doprinesiti k skupni stvari in vsi se združujejo v en glas pri zahtevanju skupnih koristi. Slovenci smo v tem pogledu drugačni: združujemo se, ko je že skoro po nas, kot je bilo v revoluciji, pa še tedaj je izobrazbenost razdeljena stalo ob strani.

Vsaj do nedavnega smo bili Slovenci znani po svoji zvestobi. Navajeni smo biti hlapčevsko vdani podložniki, ki pustimo, da drugi mislijo za nas, zadovoljni smo z vsem, kar pade od gospodove mize, zelo redki pa so bili med nami tisti, ki so se zavedali, da imamo kot narod ne le dolžnosti ampak tudi pravice. To se bili po večini pesniki in pisatelji, ki so razdajali svoja čustva, za kar pa je zvedelo le malo ljudi, kajti narod je bil preprost in v zemljo obrnjen. Razumljivo je, da noben od tujih gospodarjev ni posebno skrbel za kulturni razvoj Slovencev, ker preproste ljudi je laže vladati kot šolane. Slovenskim duhovnikom gre priznanje, da so se slovenski jezik, naše šege in navade sploh ohranile, obenem pa je Cerkev s svojim načelom, "če te kdo udari po desnem licu, mu nastavi še levo", tudi veliko pripomogla, da smo znali le trpeti in kvečjemu tiho upati. To podedovano potrpljenje je bilo vseh tistim redkim izobrazencem, katerim se je bolje gozilo kot večini naroda (kmečkega ljudstva), ker so s tem stregli tudi svojim gospodom, katerim so bili sami prav tako pokorni in vdani. Priprčani so bili, da s službo cesarju delajo tudi za svoj narod. Tako je "pomlad narodov" leta 1848 našla Slovence

nepravilne na svoj prihod. To je bila vidna karakteristična lastnost vseh slovanskih narodov pod Avstrijo, Slovenci pa smo taki ostali prav do konca 1. svetovne vojne, ker smo v svoji hlapčevski miselnosti boj za Avstrijo enačili s koristmi svojega naroda in svoje zemlje. Ko je prišel čas, nismo vedeli, kaj smo, še manj, kaj hočemo. To spet velja posebno za izobrazenstvo, ki bi moralo narod voditi, kmet je bil itak navajen samo garati, moliti in ubogati.

Neravnost absurda je bila politična nezrelost med 1. svetovno vojno. Vsi drugi slovanski narodi pod Avstrijo so zahtevali odcepitve svojih dežel od matične države. Slovenci smo v takoiimenovani majniški deklaraciji 1917. leta zahtevali autonomijo v trializmu. Na lastno, svobodno državo, kar bi v danih razmerah kot zrel narod morali storiti, tedaj niti misliti nismo upali. Se o avtonomiji v okviru Avstrije, smo zakričali menda zato, ker so svobodno zahtevali vsi drugi narodi. Nismo pa vedeli - kaj potem? Drugi Slovani so proti koncu vojne dobili svoje države, Slovenci smo bili brez programa, zato te zahteve nismo iznesli. Srbi tudi niso računali z nami, ker smo bili predalet, ali pa preblizu Avstrije in preveč Avstrijci. Znašli smo se izven Avstrije, zaradi svoje lojalnosti v taboru premagancev, zato nas ni nihče maral in smo bili takorekoč posiljeni potpisani v državo SHS. Če bi imeli svoj državni program, bi z malo več narodne zavesti morali zahtevati, da postanemo na svoji zemlji svoj gospod. Ker nismo imeli ne enega ne drugega, smo zamudili to edinstveno zgodovinsko priliko, kar nas tepe še zdaj. Krivda za to pa je na tistih, ki so iz nas skozi tisočletno sužnost naredili narod nezahtevnih trpinov, ki smo živeli zato, da delamo za druge.

V Jugoslaviji smo prišli z dežja pod kap, kjer nas usoda pere še zdaj, a smo se morda prav zaradi tega končno le zavedli, da smo svoji narod, s svojim jezikom, na svoji zemlji, z nam lastnimi navadami in tradicijo, s sicer poveljno pa slavno zgodovino. Kakor smo bili po prvi vojni, vsem v napoti in nekako posiljeni sprejeti v Jugoslavijo, tako so nas naši slovanski "bratje" s svojo "kulturo" prisilili, da smo se zavedeli svoje drugačnosti in svojosti. Ko se je rodila Jugoslavija, so Srbi hoteli Veliko Srbijo in nič več. Pri tem so spregledali dejstvo, da so Hrvati prav tako hoteli Veliko Hrvaško. Ker je bilo zemlje pre malo, so se interesi križali in nastalo je srbsko-hrvaško vprašanje, katerega je Aleksander dušil z diktaturo; ki je povzročilo strašno prelivanje krvi med 2. svetovno vojno v domovini, v begunski vladi pa stalne spore, kar je spet v veliki meri pripomoglo, da so Zavezniki začeli podpirati Tita. Da, prav neprestani prepri v begunski vladi, ki niso dopustili, da bi pripravila program za osvoboditev in povojno ureditev države, so krivi, da je prišlo do Tito-Subašičevega sporazuma, kar je Jugoslavijo vrglo v sovjetski blok. Zanimivo pri tem je tudi, da so se med seboj dajali Srbi in Hrvati, slovenski zastopnik je imel kvečjemu možnost poslušati, kako se kregajo. Spet nov dokaz, koliko smo Slovenci pomenili večjim jugoslovanskim narodom.

Med obema vojnama smo bili takratnim gospodarjem le molzna krava, ki je redila tiste, ki se niso posebeno gnali pri delu. Ker so slovenski politiki v Beogradu bili pripravljene bolj kimati kot zahtevati, je kot sad te politike zapostavljanja in izkoriščanja

Slovenija postala zelo rodna njiva za strankarske napetosti, katere so podžigali komunistični prekocihi in iz Slovenije naredili deželo, kjer je preteklo največ krvi. Zanesljive statistike govore, da sta okupacija in rdeča revolucija terjali 10% vsega prebivalstva; ta številka je za Slovenijo še višja. To je bilo mogoče tudi zato, ker je bil narod nezaveden, vedno navajen drveti za vsakim, ki je znal lepo govoriti. Tako se je komunistična revolucija začela, ko se je narod nevarnosti zavedel, je bilo prepozno. Vzrok te narodne nesreče je (iz)zemši večno duhovnikov) spet slovenska napol inteligenca, ki je v svoji oholosti vedno mislila, da je nekaj več kot kmet ali delavec, vedno nekaj posebnega in za višje cilje postavljen. No, saj drugačna je res bila: najdalje je mislila avstrijsko, najgloblje se je priklanjala srbski čaršiji in najprej je sprejela komunizem. Vse, karkoli, samo narodu se ni znala približati. To se pravi, da je naša inteligenca za narod naredila najmanj. Seveda, ta greh se ne drži vseh; so izjeme, kot sem zapisal že na začetku.

Sele tik pred 2. svetovno vojno se je narodna zavest dvignila tudi med študenti. Verjetno je k temu precej pomagala tudi jugoslovanska, ne preveč "bratska" politika napram Slovincem. Mnoga kulturna in prosvetna društva po deželi, kot so bili Orli, Fantovski Odeški, Dekliški krožki; med študirajočo mladino pa akademsko društvo Straža, Tomčevi Mladci, KA, Križarji in druga so opravljala važno narodnostno delo. To ni bila samo psihozna bližajoče se vojne, ampak izraz resnične narodne zavesti in idejne zrelosti te mladine, ki se je upala javno postavljati nasproti levičarsko usmerjenim profesorjem in precejšnji večini študentarje, ki je vdano capljala za svojimi učitelji. Velik odstotek prvih partizanov je prišel iz dijaških vrst.

Toda začetek je bil tu in to jedro je bilo zdravo. Na žalost je ta preporod prišel prepozno. Mnogi voditelji te mladine so pod komunističnimi likvidatorji padli sredi Ljubljane, drugi na deželi, mnogi v Vaških strazah in kot vrjeni domobranci. Zakaj? Ker so bili Slovenci in katoličani... Emmer, Kikelj, Župec, prof. Ehrlich, Pavčič, Grozde, Mravljeto, Novakova... in na stotine drugih... Ze dolgo jih ni več, toda njihovi zapiski, pisma in govori še zdaj govore, da so bili pošteni in zavedni Slovenci, ki so se pripravljali na službo za narod in so hoteli Slovenijo spet približati Bogu. Morali so pasti po ukazu KP: "Pobijte inteligenco, da bo Slovenija laže in hitreje postala del sovjetske brezrazredne družbe".

Takih fantov danes Slovenija nima več. Tudi zavedne kmečke mladine danes ni. Kvečjemu je vdana Partiji, ker je to zvezano s koristmi in privilegiji. Kmetija ne vleče več. Vse drvi v tovarne, med stroje, kjer odbije osem ur, s tem pa potrga življenjske korenine, ki so včasih pomenile trdnost, zavest, poštenost in veselje brez računanja, in srčni mir, ki ga daje samo narava in Bog.

Če ob misli na deželo in kmeta tako rad rabim besedo preprost, s tem gotovo ne mislim kaj slabega ali manjvrednega. Nasprotno! Na to besedo bi rad pripel vse narodne svetinje, kar jih hrani naša zgodovina. Kmet je vedno in povsod opravil svojo dolžnost. Njegova je zasluga, da je naš rod skozi stoletja obstal. Ker je od zore do mraka garal, ni imel časa za neumnosti, ki so in tudi še danes trapijo mestnega škriča. Prav zato je v svoji preproščini

vedel, kaj je njegovo in kaj je prav, in kadar je bila mera polna, je zrojil in udaril. Dokaz za to so kmečki upori, tabori proti Turkom in tudi domobranci, ki so se uprli največjemu sovražniku vsakega naroda — komunizmu.

Kaj ima v primeri s to zvestobo pokazati gospodek ali izobrazenec? Nič, popolnoma nič! Kvečjemu bolne sanje in iskanje sebe, kar je skozi vsa stoletja uničevalo sadove žuljev in krvi.

Zelal bi, da bi bil prikaz dogodkov leta 1918, ko bi lahko postali suveren narod, samo privid ali hude sanje. Pa niso. Nikogar nismo imeli, ki bi zahteval naše narodne pravice. Še huje je to, da tudi naslednjih 25 let nismo spoznali, kaj je bilo takrat narobe in usodno. Ko je knez Pavle že na začetku vojne le videl zneamenja časov, je pešiča neodgovornih kričačev prevpila pamet in razum tistih, ki so hoteli narodu dobro in ga obvarovati vojne. Vrgli so vlado, povzročili nemški napad, jugoslovanske narode pa pahnili v sužnost, ki traja že 40 let; državni udar so izvedli največ zato, ker niso hoteli dopustiti, da bi v Jugoslaviji vsak narod prišel do svojih pravic. Ker so hoteli vse zase, so izgubili vse za vse. Staro nezadovoljstvo je dalo Ustaše, velesrbska misel Cetnike, medsebojno obračunavanje pa je privloilo olja na ogenj revolucije, ki je oplazil vse narode, Slovence pa še posebno, ker drugim "bratskim" narodom nismo nič pomenili, a ker smo bili krotki in nezahtevni, najbolj primerni za poskuse revolucije. Tedaj je ponovno odpovedala zavest naših višjih krogov: vse se je poskrilo, narod pa je bil v skrajni sili prepuščen sam sebi. To je bilo še posebno očitno ob laškem razpadu: nikogar ni bilo, ki bi vedel, kaj zdaj in bi pokazal pot. Toliko opevane "zveze", o katerih so prej šepetali z nekim svetim strahom, so se razkadile kot megla, narod pa je bil prepuščen partizanskim tolpom.

Isto kot ob koncu 1. svetovne vojne. Ker je bil narod moralno zdrav, se je še enkrat spopadel s tistimi, ki so v znamenju srpa in kladiva oznanjali svobodo, in nekako čudežno dočakal konec vojne. Sele tedaj je spoznal, da vodstvo ves čas ni mislilo na konec, zato na usodne dni spet ni bilo pripravljeno. V Celovcu je gen. Krenner Angležem nekaj kvasil o domobranci kot pomožni nemški policiji, kar dokazuje, da ni poznal ne naroda ne komunizma ne domobranstva. To naj bi bili dovolj- ni SNV! In kje so bili drugi takoiimenovani "voditelji"? Kazanje čistih rok je bilo tiste dni vodilo mnogih, kar pa v navadni govorici pomeni iskanje sebe. Morda so iz iste nujne spravi na noge tudi VS in domobranstvo, ko jim ni moglo več koristiti, so vsemu obrnili hrbet. Ali je kaj čudno, da je bilo ob taki morali toliko žrtev? Ko so bili fantje vračani in se je nekaterim posrečilo pobegeti, jim ob vrnitvi v Vetrinje niso verjeli, prepovedali so jim "širiti alarmantne vesti" in so jih zapirali. Ko je bilo vse končano, je štabna gospoda skočila v civilne cape ter odšla, kot da se ni nič velikega zgodilo.

Kar je sledilo onkraj Karavank, je bilo preveč. Če človek izgubi veliko krvi, je navadno po njem. Narod je pa skupina ljudi, zato se bojim, da je slovenski narod izgubil preveč krvi. Toliko tisočev je bilo poklanih že med revolucijo, nad 12 tisoč domobrancev takoj po vojni, in koliko civilistov, katere je režim kratkoma uničil, pa o njih ni vodil nobene evidence. Temu je sledilo gospodarsko uničevanje narodne imovine, kakršnega niti v stari Jugoslaviji ni bilo. Ko je republiški predsednik Stane Kavčič pokazal na krivice, je odletel. Izkoriščanje in zapostavljanje se je stopnjevalo ter se z izseljevanjem deset in deset tisočev sprevrglo v prvi genocid. Na zunaj lepa politična poteza, ki naj svetu dokaže, koliko je v Titovini svobode! Slovenci, ki so najboljši pridni in podjetni narod, so odhajali v največjem številu. Mnogi so na tujem tudi ostali, ker jim je tujina dala, kar jim je komunistični režim odrekal: svobodo, kruh in priložnost, da delajo zase.

Režimovci za temi ljudmi ne jokujo, ampak na izpraznjena mesta načrtno pošiljajo Bosance in druge južne brate, katerih v Ljubljani že kar mrgoli in jim bodo menda postavili muslimansko mošejo, gotovo ne iz verske gorečnosti, ampak zato, da s tem oslabijo katoliško Cerkev, ki je vedno bila steber narodne bitnosti. Koliko družin bodo ti priseljenci za vedno izrgali slovenstvu in veri očetov!? Odgovor na to bo dala prihodnost. Današnji oblastniki vidijo samo stvarno sedanjost, ki je: reševanje srbsko-hrvaškega vprašanja; če s tem početjem uničijo slovenski narod, ki jim je vedno bil le trn v peti, jim je to kaj malo mar.

O tej domnevi ni uradnih izjav, še manj priznanj, dejstvo pa je, da se naš narod maže v svojih štirinajststoletnih temeljih. Morda v domovini tega ne spozna, in če vidi, o tem ne govore. Zdrav rod, ki bi v tej tragični situaciji spet planil na okope, je bil poklan v protinarodni revoluciji; večina današnje mladine je idejno prazna, moralno koruptirana, predvsem pa brez vzorov, ki bi jo dvigali k delu za moralne dobrine. Dokler so v domovini še bili taki, ki jih je ta moralni polom bolel, ti niso smeli govoriti. Tisti, ki niso hoteli po partijsko misliti in živeti, niso imeli prilike za solanje. Tako ima KP zdaj svoj kader nerazgledanih koristnih budal in koristolovcev, ki vidijo samo vsemogočno partijo, ki je protinarodna in brezverska. Da ob vsej tej vodilni plasti duhovščina ne pride do besede, kleca in pada, da se komaj sproti pobira, je naravno. In jim tega ne smemo šteti v hudo, ker... biti pridni in vsaj na videz lojalni in ubogljivi, se tam pravi ostati živ.

Torej domača inteligenca nima možnosti reševati svojega naroda, ker je oblast protinarodna.

Kaj pa slovenske skupine izven domovine?

Možnosti so, da bi se še dolgo uspešno otresali asimilacije, obenem pa kljubovali komunističnim valovom, ki se zaletavajo v naša društva in nič manj v naše župnije. Hvala Bogu, do zdaj se ne morejo hvaliti z večjimi uspehi! Bile pa bi naše skupnosti lahko veliko bolj trdne, če bi naša inteligenca bila bolj živo vrasla vanje in jih vodila, ali vsaj naše narodne probleme prikazovala tukajšnjim oblastem.

Dostikrat se vprašujem: Kje so naši študirani ljudje? Toliko jih je pa jih ni nikjer videti. Večina misli samo nase, sveti sebi in se posmehuje tistim, ki smo po sili razmer, nepoklicani in nezmožni, kot nedoraščeni, a le od idealizma gnani, prisiljeni riniti slovenski voz v klanec tujine in skozi viharje rdeče propagande in laži. Res je, da je bila velika večina akademskih mladin je že med vojno ali pa po "osvoboditvi" pobita, tisti, ki se režimu niso zdeli nevarni pa drugače onemogočeni, toda nekaj jih je le odšlo v svet in se izšlo. Študirali so v Avstriji, Italiji, Španiji in drugod. Če je bila to sreča ali privilegij, to še ni zadostna legitimacija, da se zdaj z redkimi izjemami vse poskrije, molči in pozablja na dolžnosti do naroda, iz katerega so izšli. Zanimivo je, da te vrste važničev (sami namreč mislijo, da so velike živine) ni v seznamu Mohorjeve, nimajo slovenskih časopisov, ni jih v spiskih dobredelnih nabirk, veliko jih hodi v angleške cerkve, na prireditve, kjer se zbira navadna publika, ne zahajajo in podobno.

Resnici na ljubo moram priznati, da se včasih tudi ti prikažejo med navadne zemljane. Seveda mora že biti kaj posebnega, da pozabijo na svojo visokost in se zganejo, kot je na primer svatba kakšnega veljaka, skofovsko posvečenje, nova maša in morda tudi še birma, če je kakšen nadebudni sinko ali zala hčerkica med birnanci. To bi bili menda vsi dovolj važni primeri, da se ta naša jara gospoda zrine na častna mesta in tudi sicer pokaže, kaj je in za kaj živi.

Tako se mi je leta 1976 na pozdravni prireditvi škofu približala ena teh oseb in pravi: "Veš kaj, Slovenci bi morali napisati knjigo o revoluciji pri nas..."

Da je inteligent, od katerega bi pričakoval kaj več, s tako izjavo

prišel na dan 31 let po vojni, je res višek nesramnosti. Vidno razburjen sem mu vrnil: "Mnogi zbirmo in pišemo že vsaj 25 let! Kje pa ste vi, izobrazenci, da bi pomagali pisati in našo zgodovino prikazali svetu?" Odgovora ni bilo. Kmalu je škof odšel, naidušen se je poleglo in od takrat je še vedno vse po starem.

Se drug primer. Bilo je pred dvema leti, nekaj dni po ruski zasedbi Afganistana, ko je svojo modrost izkašljal nek drug učenjak, ki se je tudi šolal v Avstriji. Takole se mu je posvetilo: "Zdaj pa res vidim, da komunistom ne moreš zaupati!"

Pogrelo me je, da bi izbruhnil, a sem mu le še kar dostojno dejal: "Reva, kje si pa ves ta čas bil!? Naš kmet to ve že od 1941. leta, ko so mu začeli krasti in ga pobijati. In, ali ti pokolj domobrancev ni odprl oči?"

To so žalostni primeri naših izbrancev; kar je še posebno žalostno — ljudi, ki so sami šli skozi ogenj revolucije in se niso nič naučili.

Kaj naj pričakujemo od mlajšega rodu? V narodnostnem oziru ne veliko. Temu pa ni kriva mladina, ampak tista "boljša plast" med nami, ki gleda samo nase in s svojim pasivnim zadržanjem zavaja mladino na tisto spolzko pot, ki pelje v odpad od vere in naroda.

In še nekaj manjka slovenskim skupnostim po svetu, posebno mlajšim med nami: vidno usiha tisti vir duhovne sile, ki je slovenski narod vsa stoletja ohranjal in vodil — naše župnije. Na zunaj so nekatere številčno močne ter imajo krasne cerkve in dvorane, duhovno pa so bolehne in šibke. V njih ni življenjske sile, ki bi družila, kazala pot in izžarevala vse tisto veliko, česar za dolar ne moreš kupiti. Včasih so se mladi ozirali na duhovnika; kar je on rekel, je držalo, ni bilo več povpraševanja po cestah in gostilnah. Zdaj se marsikaj zdi, da dušni pastir zgublja stik z ljudstvom, nekateri so razdvojeni in se iščejo na svoji lastni poti. Ali je kaj čudno, če mladina zahaja in se izgublja! Spet drugi bi bili radi vsem vse pa so s svojo svojo vneto omajali trdne in mnogo mlačnih izgubili. Tudi tu velja, da se s dvema gospodoma ne more služiti. Resnica je samo ena, nespremenljiva, ne-deljiva, veljavna za vse ljudi in za vse čase. Če jo bomo delili in krojili po svoji volji, bomo povzročali nemir in sebi in nered v družbi. Kolikokrat bi morali spregovoriti, pa molčimo, ali iz lenobe ali za korist, ali enostavno zato, ker hočemo biti backi, za dobro mero pa vse te slabosti vtaknemo v hinavsko masko ljubega miru med nami! Tako lažemo sebi in morda še komu okoli nas, posledica te nezvestosti pa je dejstvo, da veliko naših mladih naseda rdeči propagandi in se niti ne zavedajo, da s tem delajo sramoto sebi, svojim staršem in narodu, krivi pa smo mi, ker jim nismo nikoli povedali, kaj je prav. Tako v svoji ameriški komodnosti delamo vsi, zato smo tudi vsi krivi. Zavrgli smo temelje in vzore, odpovedali smo se dolžnostim in žrtvam, nihče več noče za boglonaj služiti bližnjemu, zato smo skrivni moralnega kaosa, ki grozi uničiti vse.

Kje so zdaj socialne okrožnice velikih papežev Leona XIII. in Pija X.? Komu še kaj pomeni okrožnica Pija XI. o komunizmu, ali pastirska pisma škofa Rožmana? Ali smo res zavrgli vsa načela, katere so nam zabijali v naše mlade glave? Da, zavrgli smo jih, posebno naša inteligenca, ki je živeti po teh smernicah ukazovala preprostemu ljudstvu, sama pa jih ni sprejela. Zato je bilo toliko dvoreznih mečev, posebno v vprašanju komunizma in vere. Prav tu smo zadnjih 25 let vse postavili na glavo, zato od povsod sili vprašanje: Ali so nam vse od začetka tega stoletja pa do konca 2. svetovne vojne galagi vsi duhovni velikani od Rima, preko naših škofij in pobožnih župnikov, ali pa nas danes vlečejo za nos vsi, ki drve s časom in na vse staro pozabljajo? Ali pa če to vprašanje obrnemo, kakor smo preuknili že vse drugo: Da jih je samo iz slovenskega naroda nad 30.000 dalo življenje za laž, in imajo prav

tisti, ki s prezirno preteklosti pljujejo na tako veliko žrtev? Če pogledamo sadove enih in drugih, bomo videli, da načela odpovedi in žrtev prinašajo boljše čase, splošna dovoljenost oropa človeka vsega človeškega.

Če po tem razmišljanju pogledamo na zemljevid, moramo osumniti ob spoznanju, na kako majhen košček zemlje so nas stisnili močnejši sosedje. V teku 14 stoletij (od naselitve) smo Slovenci izgubili dve tretjini prvotnega ozemlja. Ostalo je samo še 25.000 km². V domovini živi približno 1.400.000 Slovencev, izven meja Slovenije pa 640.000 do 660.000. In še to ljudstvo hoče komunistični režim nekam izriniti, Slovenijo pa poseliti z drugimi narodi. To bo razmeroma zelo lahek posel, ker vsi ti priseljenci iz južnih krajev pridejo iz slabega na boljše.

Če bo šlo tako naprej — po človeško gledano —, ni več daleč čas, ko bo slovenski narod izbrisan z obličja zemlje. A čeprav je ura pozna, je vendar še čas, da spremenimo tek zgodovine. Veliko bo dela in žrtev, da bomo kot narod popravili, kar smo nepremišljeno ali po nemarnosti zamudili, ali celo pomagali drobiti. Naša narodna hiša je podrtja, kjer je marsikaj narobe, zato bo težko učiti in še teže ubogati, a splača se še enkrat začiti, da tik pred dvanajsto uro uredimo naš dom pod Triglavom. Ko nam že upada pogum, pomislimo, da je pravi čudež, da smo na tem izpostavljenem ozemlju 14 stoletij obstali kot narod. Naši predniki so zmogli vse težave, ker so hoteli živeti. Če temu čudežu pridružimo še veliko žrtev naših ljudi iz časa revolucije, je naša dolžnost, da se združimo v en glas, svobodnemu svetu povemo voljo slovenskega naroda in zahtevamo pravico, na svoji zemlji živeti življenje svobodnih ljudi.

Otresimo se kompleksa manjvrednosti, saj, če smo vedno živeli pod tujo oblastjo, kot narod nismo nič slabši kot druga ljudstva, v mnogočem še veliko bogatejši od njih. Vedno so nam drugi kovali usodo in tudi komunizem so nam vrinili drogi. Zato je čas, da nehamo solzavo odgovarjati na lažne obtožbe in začnemo svetu prikazovati resnico. Komunisti so začeli revolucijo, oni so pobili nad tisoč ljudi, še preden se je začel upor proti njim, oni so z laškimi topovi razdeljali Turjak in pokončali novih tisoč branilcev naših vasi, oni so brez sodbe pobili nad 12 tisoč vrnenih domobrancev. To je njihova "borba za svobodo", ki v resnici ni drugača kot uničevanje lastnega naroda. Če hočemo govoriti o krivdi, naj naprej pogledajo in priznajo svoje zločine: ko še vedno pišejo nove sezname "vojnih zločincev", zakaj ne zapišejo tudi imen partizanskih krivkrov med revolucijo in povojnih zločincev, namesto da jih časte kot narodne heroje! To je samo nekaj stvari, katerih se nam ni bati, ampak moramozanje zahtevati pravico in zadoščenje. Lepo bi bilo, če bi tudi boljša družba v emigraciji začela misliti bolj pozitivno. Preč s tisto semtertja nikjer in povsod filozofijo, ter s piskrček sem piskrček tja politiko, v kateremloncu jih je že toliko utonilo! Tudi tisti, ki javno ali skrivaj letajo v Ljubljano, ne pomislijo pa na Kočevski Rog, niso v čast ne emigraciji ne domovini. Naš čas je velik, zato zahteva cele in pokonci može!

Za naš narod gre! Slovenska zemlja nas kliče, zato na delo vsi, ki smo dobre volje! Naj ne bo nikogar, ki bi v tej odločilni uri stal ob strani! Vsak naj doprinese svoj del, naj bo navaden ročni delavec ali univerzitetni profesor pa bo slovenski narod gotovo preživel tudi veliko preizkušnjo komunistične sužnosti.

Naj končam z Gregorčičem:

"Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi, a delo in trud ti nebo blagoslovi!"

Stane Pleško

Iz slovenske zgodovine ...

B.C. Novak

Malov napad na Hauptmannove teze

Hauptmannov unitarističen članek "Priroda in zgodovina v jugoslovanskem razvoju" (Njiva, II, 1922, str. 113-133) je bil neposredni povod za Malov napad na Hauptmannove hipoteze. Ker sem Hauptmannov članek že podrobneje razčlenil v prejšnjih številkah Slovenske države naj ob tej priliki samo ponovim, da se Hauptmann v tem članku ponovno sklicuje na suženjski značaj staroslovenske in staroslovenske družbe, članek pa zaključuje z značilnim pozivom, naj bi se v bodoče trije južnoslovanski narodi strnili v enega - jugoslovanskega. Taki enonarodni jugoslovanski državi bo prinesel Srb "jelenost svojega kolonijalnega tipa, Slovenec solidarnost notranje uprave in Hrvat blestiči čar aristokratske kulture". (Njiva, II, str. 133.)

Malova tozadevna razprava "Nova pota slovenske historiografije?" (Čas, XVII, 1923, str. 185-220), ki jo bomo natančneje analizirali, je razdeljena na uvod in tri poglavja: 1. Hipoteze in trditve, 2. Kaj pravijo viri, in 3. Pod nemško oblastjo. Na začetku razprave je še kratak povzetek v francoščini. Mal skuša v tej razpravi predvsem ovreči suženjski značaj staroslovenske in staroslovenske družbe, dotakne se pa tudi Hauptmannove hrvatske teorije o nastanku karantanske države. Vse te teorije je Hauptmann razvil v dveh razpravah, ki sem ju tudi že podrobneje razčlenil v prejšnjih številkah Slovenske države. Prva, "Politische Umwälzungen unter den Slawen vom Ende des

sechsten Jahrhunderts bis zur Mitte des neunten" (Politični preobrati pri Slovencih od konca šestega do srede devetega stoletja) je bila objavljena leta 1915 v ugledni avstrijski reviji Mitteilungen des Instituts für österreiche Geschichtsforschung (Poročilo Inštituta za avstrijsko raziskovanje zgodovine) (36. letnik), drugo, "Staroslovenska družba in njeni stanovi", pa je Hauptmann objavil v nanovo ustanovljeni reviji Časopisu za slovenski jezik, književnost in zgodovino (1. letnik) leta 1918. Tretji in zadnji Hauptmannov članek "Priroda in zgodovina v jugoslovanskem razvoju" (Njiva, II) pa vzame Mal v pretres le v kolikor se nanaša na staroslovensko in staroslovensko družbo. Nadalje bom prva dva Hauptmannova članka označil le na kratko "Politische Umwälzungen", MIÖG ter "Staroslovenska družba", ČJKZ.

Tudi "Nova pota slovenske historiografije" kažejo nekatere Malove pomanjkljivosti, ki sem jih že preje omenil. Čustvena povezanost s predmetom ga mnogokrat žene v pretiravanja in pri navedbi Hauptmannovih izjav ni vedno dovolj pazljiv in točen, posebno, če ga citira pod narekovanjem. Nadalje Mal greši pri uporabi virov. Kadar hoče pobiti kakšno Hauptmannovo trditve, ali pa podpreti svoj lastni dokaz, zbere veliko število virov. Med njimi je nekaj zelo dobrih, drugi niso tako dobri, nekateri pa niti ne podprejo Malovih izjav. Z uporabo prevelike množine virov Mal ne doseže zaželenega

učinka, ker se dobri dokazni viri izgube v morju ostalih. V angleščini pravimo temu "overkill". Ker Mal navadno navaja veliko število dokazov vzeti iz različnih virov mora njihovo vsebino podati v tako skrčeni obliki, da bralec, ki ne pozna virov in nima pri roki vsaj Kosovega Gradiva, težko sledi njegovim izvajanjem. Temu je treba dodati še Malovo čudno metodo navedbe virov v opombah. namesto da bi pri vsaki uporabi vira v besedilu sproti navedel v opombi, kje lahko čitatelj najde rabljen primer, našteva veliko primerov, ki jih jemlje iz različnih virov in šele na koncu drugega, tretjega ali četrtega odstavka našteje v opombi podatke za vse rabljene vire. Tako bralec nima pojma iz katerega vira je Mal vzel nek določen primer, ki ga navaja v tekstu. Hauptmann je pri tem dosleden. Za vsak posamezen primer, o katerem razpravlja v besedilu, lahko najde čitatelj v opombi naveden vir. Res je, da Čas, v katerem je Mal priobčil svojo razpravo, ni bil znanstvena revija v strogem smislu, temveč znanstveno poljudna revija. Ker pa je bila njegova razprava odgovor Hauptmannovemu znanstvenemu delu, bi moral Mal vsekakor biti upoštevatelj znanstvene oblike. Ker tega ni storil, mu daje njegovo navajanje virov in literature vtis, če že ne pečat, nestrokovnjaka. Vse te Malove napake so olajšale Hauptmannovo obrambo. Namesto, da bi bil primoran, da brani svojo tezo in ovreče Malove dokaze proti njej, je Hauptmann lahko razpravljal o Malovih slabostih in tako izpodkopal njegovo verodostojnost. Se več, radi Malove formalne površnosti lahko Hauptmann omalovažujoče zapiše, da je njegova izvajanja skušal ovreči "arhivar" ljubljanskega muzeja. S tem hoče namigniti, da njegov kritik ni strokovnjak, kar seveda ni bilo res, saj smo videli, da je Mal promoviral iz zgodovine na dunajski univerzi.

Da bo Malovo pobijanje suženjskega značaja staroslovenske in staroslovenske družbe bolje razumljivo našim bralcem, bom

Iz Malovega uvoda

V uvodu pove Mal, da se ne bo spuščal v podrobno analizo zadnjega Hauptmannovega članka "Priroda in zgodovina v jugoslovanskem razvoju" (Njiva, II), saj ga je že ocenil dr. Lončar v Novih Zapisih (1922). Temu bi Mal rad dodal le nekaj pripomb in misli. Odnosno ugovarjam, pravi Mal, "da smo bili Slovenci za hrvatsko pasivna postojanka. Menim nasprotno, da smo bili baš mi njegov antemurale, ob kojem so se stoletja lomili grozeči valovi silnega, vsepoplavljaljavega germanskega nalova". (Čas, XVII, str. 186.) V zadnjem odstavku uvoda Mal zavrne Hauptmannovo zaključno misel, da bomo Slovenci v novi državi le vzgledni državni uradniki ter izrečno pojasni, zakaj je Mal napisal to razpravo. Takole pravi:

"S pripombo o prihodnjem delu Slovencev na polju notranje upravičenosti ali neupravičenosti njihovih idealov. In kaj naj rečemo o današnjem položaju obeh narodov? Menim, da zahteva položaj slovenskih beguncev mnogo več žrtve, poguma in zaupanja v življenje in v prihodnost kakor položaj norveških izseljencev v Ameriki, ki so sprejeti z vso prisrčnostjo, kadar obiščejo svojo staro domovino. Toda ravno skrita bolečina nad vsem tem, bolečina, katere se dr. Ložar niti ne zaveda, mu je najbrž narekovala tako z grenkobo, razočaranjem in zato tudi z mazohističnimi čustvi prepojeno razpravo, na katero mi zato ni bilo tako prijetno odgovarjati, kakor bi odgovarjal na razpravo, napisano v stvarnem, nezagrenjenem, čeprav še vedno osebnem slogu.

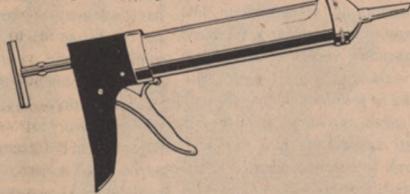
In končno naj opozorim dr. Ložarja še na nekaj. Vsi vemo, da se vsa območja človeškega znanja in raziskovanja neprestano razvijajo iz izpopolnjevanja. To velja celo za teologijo in za zgodovinske vede še posebej. Zakaj ne bi smelo veljati za raziskovanje slovenske zgodovine in jezika? Zakaj je

navajal le tiste Malove dokaze, ki so najmočnejši. Kjer bo potrebno za lažje razumevanje bom pritegnil tudi originalno besedilo vira iz Kosovega Gradiva. Vsemu temu bom vsakrat, kadar se bo pokazala potreba, dodal še svoje pripombe. Povrnimo se torej k Malovi razpravi.

Zakaj izgubljati tako energijo in segreti naravo? Bodite bolj zadovoljni, in spravite vaš dom v pravično stanje.

To lahko napravite sami z malenkostnimi stroški in na lahek način. Vse kar potrebujete je priprava za zaprtje odprtin ("caulking gun") (caulking) masa za zaprtje odprtin in dobro (weatherstripping) vremenske obloge. Zaprtje zračnih razpok v vašem domu vas bo verjetno stalo manj kot \$100.- in vam bo vzelo nekaj ur vašega prostega časa.

Ker morate zavarovati vaš dom od notranje strani, je sedaj najboljši čas, da to storite. Pozimi so preprihi močnejši in mrzlejši in jih zato lažje odkrijemo.

KAKO NAJTI ODPRTINE ZA:

Preiščite vašo hišo ko močno piha veter. S hrbtno stranjo vaše roke boste z lahkoto ugotovili preprihi.

So vaše podstrešne sobe tople? Če so, vaša toplota obide (insulation) zaščito. Poglejte, če obstajajo razpoke okrog notranjih zidov in glejte za sporemembo barve na zaščitnih oblogah.

Večina vašega zraka v vašem domu pronic skozi prostor, kjer temelji meje na hišne zidove in kleti. Pravtako pregledajte električne napeljave in luknje, kjer gredo različne cevi skozi zid.

Ministry of Municipal Affairs and Housing

Claude Bennett, Minister
William Davis, Premier

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario

Ontario